

Síntesi de la diagnosi de gènere i igualtat d'oportunitats

Ajuntament de Castellar del Vallès

Diputació de Barcelona conjuntament amb
Espais per a la Igualtat

ÍNDEX

Contingut	Pàgina
INTRODUCCIÓ	
1. Marc històric de les polítiques de gènere i d'igualtat d'oportunitats	5
2. Una proposta de canvi	6
3. L'anàlisi diagnòstic	8
1. TERRITORI	
1.1. Contextualització	9
1.2. Tendències de gènere. Punts forts i punts a millorar	11
2. ORGANITZACIÓ MUNICIPAL	
2.1. Contextualització	17
2.2. Realitat municipal	19
3. SOCIODEMOGRAFIA	
3.1. Contextualització	27
3.2. Tendències de gènere. Punts forts i punts a millorar	31
4. EDUCACIÓ	
4.1. Contextualització	37
4.2. Tendències de gènere. Punts forts i punts a millorar	39
5. ACTIVITATS ECONÒMIQUES I USOS DEL TEMPS	
5.1. Treball reproductiu i productiu	
5.1.1. Contextualització	43

5.1.2. Tendències de gènere. Punts forts i punts a millorar	47
5.2. Altres usos del temps	
5.2.1. Contextualització	53
5.2.2. Tendències de gènere. Punts forts i punts a millorar	55
6. SALUT	
6.1. Contextualització	59
6.2. Tendències de gènere. Punts forts i punts a millorar	61
FONTS D'INFORMACIÓ	
Fonts de l'Ajuntament de Castellar del Vallès	67
Altres fonts d'informació	71
Entrevistes realitzades	75

INTRODUCCIÓ

1. MARC HISTÒRIC DE LES POLÍTIQUES DE GÈNERE I D'IGUALTAT D'OPORTUNITATS

A Catalunya el feminisme emergent posterior a la dictadura assoleix el seu punt àlgid en els anys de transició per afirmar-se en les històriques 'Primeres Jornades Catalanes de la Dona', realitzades el 1976 a Barcelona. En aquesta trobada conflueixen grups de debat i de dones de diverses tendències, però, amb un objectiu comú: engegar un debat entorn l'eliminació de la divisió sexual del treball que implicava la reducció de les dones a l'àmbit privat, el patriarcat com un ordre de relacions jeràrquiques i la repartició del treball familiar domèstic. D'aquesta manera, el feminisme català i espanyol es situava en la línia seguida pel feminisme dels països propers. A partir de llavors, la seva participació en les lluites ciutadanes ha enriquit el context sociopolític de les últimes dècades. En aquest context, el moviment feminista s'ha desenvolupat conjuntament amb el procés de democratització, del qual sorgiren una sèrie de mesures que han transformat gradualment el panorama polític, cultural i social.

En aquest mateix període, la Igualtat d'Oportunitats com a dispositiu sociopolític en les societats democràtiques i especialment en aquest país, té un desenvolupament progressiu marcat pels esdeveniments històrics posteriors a la dictadura. Per exemple, és en la Constitució de **1978** quan es configura aquest principi encara que no és fins l'any **1987** que s'estableix el primer Pla d'Igualtat d'Oportunitats al qual s'adscriuen la majoria de les autonomies.

Es pot dir que el procés cap a una distribució equitativa de les oportunitats entre homes i dones portat a terme per les institucions nacionals i internacionals ha tingut com a referent les reivindicacions que han germinat del feminisme. Un exemple d'això són les Conferències Mundials organitzades per l'ONU (Organització de les Nacions Unides) que han reprès algunes de les propostes sorgides dels moviments socials com l'ecologisme, el pacifisme, el moviment per la pau i el moviment antinuclear aportant noves perspectives de desenvolupament mundial.

Per tant, s'ha d'afegir que algunes de les premisses d'aquests moviments, tal com la participació ciutadana en la presa de decisions, el desenvolupament sostenible, la salut en consonància amb el medi ambient (salut integral), s'han constituït com a **conceptes i valors democràtics** que enriqueixen la subjectivitat col·lectiva però que, a més a més, han incidit en la transformació de l'agenda de debat dels Estats del Benestar i per tant en les polítiques públiques.

Al mateix temps, aquests fets successius es van concretar en mesures especials que en els anys 80 es van manifestar en accions positives centrades en afavorir especialment a les dones (discriminació positiva). Però, tot i els avenços obtinguts, aquestes estratègies han mostrat les seves limitacions a l'hora d'eradicar a nivell global la tendència discriminatòria, perfilant-se la necessitat (anys 90) d'ampliar la reivindicació d'igualtat des de tots els nivells: **laboral, sanitari, cultural i educatiu** i, d'aquesta manera, situar-la com una necessitat de caràcter transversal, ja que en tots els espais la desigualtat de gènere hi és present. Aquesta tendència s'expressa en la conferència de Beijing, el 1995, on es plantegen conceptes com **l'empoderament de les dones i el mainstreaming**. El primer significa el dret que tenen les dones a participar en els governs dels seus països i en la presa de decisions a tots els nivells de la societat. El segon significa la integració de les polítiques d'igualtat d'oportunitats i de gènere de manera transversal, és a dir, a tots els nivells (planificació i acció) i en tots els àmbits.

Ara bé, s'ha d'assenyalar que en l'àmbit feminista també s'han produït canvis i evolucions de perspectiva com és el cas del gènere. En els estudis de dones amb perspectiva feminista fets als anys 70 es comença a utilitzar la **categoria de gènere** com una eina d'anàlisi, amb la finalitat d'evidenciar l'origen de la desigualtat. Per altra banda, la seva incorporació a les polítiques públiques (**com a categoria política**) no s'ha donat de manera automàtica degut a què aquestes havien estat elaborades en un context social on predominaven els homes. Per exemple, a Espanya la seva adaptació en el panorama administratiu està en procés d'integració i comença a ésser considerat un factor important en la mesura que les dones accedeixen a llocs polítics i de gestió administrativa.

La seva rellevància com a categoria *analítica i política* és possible perquè el gènere té una llarga història, ja que com a principi d'organització ha estat present en les societats de tots els temps. La base del seu sistema té les seves arrels en les diferències constitutives (biològiques/anatòmiques) de les persones. I en base a tal diferència s'han configurat una sèrie de conceptes i símbols interioritzats en el sistema sociocultural. D'aquesta manera s'estableix que: *la representació del sexe biològic és la base sobre la qual es constitueixen les visions mítiques del món que alimenten imatges i conceptes d'allò femení i masculí, és a dir que, sobre la biologia de les persones s'elabora una construcció social biològica que és el sistema de gènere.*

En el marc europeu, el IV Pla d'Actuació del període 1996-2000 va tenir com objectiu introduir la igualtat d'oportunitats des de la perspectiva de gènere en totes les polítiques, mobilitzant als protagonistes de la vida econòmica i social. A més a més, també es va abordar la necessitat d'implantar una política de *conciliació de la vida familiar i laboral de dones i homes*.

La perspectiva de gènere implica tenir present en l'elaboració i aplicació de les polítiques, les necessitats particulars de dones i homes mitjançant un desenvolupament transversal (*mainstreaming*) per donar així una resposta des de totes les àrees d'actuació municipal.

2. UNA PROPOSTA DE CANVI

El desenvolupament de les polítiques d'igualtat d'oportunitats des de la perspectiva de gènere en els àmbits d'actuació municipal és un dels esdeveniments que s'inscriuen en el context històric abans esmentat. En aquesta línia, la Diputació de Barcelona, a través del Servei de Promoció de les Polítiques d'Igualtat Dona-Home, desenvolupa un servei conjuntament amb l'entitat Espais per a la Igualtat en diversos municipis de la província de Barcelona, amb l'objectiu d'introduir i reforçar en les polítiques municipals la perspectiva de gènere i de potenciar la transversalitat de les actuacions municipals per aconseguir una més efectiva igualtat d'oportunitats entre dones i homes.

Per això, la seva proposta de canvi vol establir una interrelació de les polítiques d'igualtat d'oportunitats des de la perspectiva de gènere i la transversalitat com una estratègia que no només pretén optimitzar els recursos materials i humans, sinó també assegurar un treball coordinat per resoldre amb eficàcia la problemàtica generada per la desigualtat i que afecta amb major intensitat a les dones.

Les polítiques d'igualtat d'oportunitats, com s'ha vist, s'han desenvolupat conjuntament amb els moviments polítics culturals emergents en els anys seixanta. Cal dir, però, que en aquest desenvolupament s'han efectuat alguns canvis de perspectiva. Per exemple, en una primera etapa de la seva aplicació, es portaven a terme estratègies com l'*acció positiva* dirigida a grups desfavorits de dones. L'acció es dirigia a les dones com un col·lectiu que requeria una atenció especial i/o específica.

Però, si bé la patent desigualtat de les dones en relació als homes justificava un tractament especial/específic, per altra banda no es tractava d'una forma global aquesta desigualtat. Per això, es fa necessari un canvi d'orientació en les polítiques públiques que faci front a les desigualtats encara existents. Ja que, l'existència d'una igualtat jurídica (igualtat formal) subscripta per un sistema democràtic no ha garantit una igualtat plena, la qual cosa queda patent en l'alt nivell d'atur femení, l'escassa repartició del treball domèstic, la segregació en l'àmbit laboral i els reduïts percentatges de dones en càrrecs polítics.

En qualsevol cas, l'evolució de *les polítiques d'igualtat a les polítiques de gènere* implica un canvi orientat a transcendir les assignatures pendents, ja que posa l'accent en els mecanismes que activen la seva reproducció i que són els factors socioculturals que fomenten la desigualtat basada en la diferència sexual i que transiten a través de les relacions socials en tots els espais de socialització (família, escola, treball, mitjans de comunicació...).

En consonància amb aquest propòsit, la *Llei reguladora de les bases del règim local* en l'article 28 preveu que les administracions locals poden portar a terme accions per la igualtat de forma compartida amb altres administracions. Malgrat que, les polítiques locals a favor de les dones tenen una història recent, s'ha treballat prou perquè es vagin generant noves alternatives d'implementació. Així doncs, l'administració local és un marc d'actuació idoni per desenvolupar el dret de ciutadania que significa, en aquest cas, eradicar les discriminacions que encara es detecten entre dones i homes. Crear les condicions per assolir aquesta Igualtat d'Oportunitats real entre dones i homes és un objectiu prioritari de l'Ajuntament de Castellar del Vallès, en tant que municipi adscrit al servei de la Diputació de Barcelona.

3. L'ANÀLISI DIAGNÒSTIC

Portar a terme una anàlisi diagnòstic té com objectiu realitzar una valoració transversal dels diversos àmbits que influeixen i condicionen la vida quotidiana de la població. Així doncs, el protocol d'anàlisi diagnòstic es divideix en sis grans capítols: territori, organització municipal, sociodemografia (anàlisi de població), educació, activitats econòmiques i usos dels temps i salut.

Cada capítol¹ es compon de quatre apartats: comencen amb una *contextualització*, després es fa un *anàlisi de la realitat* per tal de fer visibles les desigualtats de gènere. El següent punt correspon a les *respostes aportades*, que inclou els plans, programes i actuacions municipals que tenen o poden incorporar la perspectiva de gènere. Finalment, veiem les *tendències de gènere*, els *punts forts* i els *punts a millorar* des de la perspectiva de gènere i d'igualtat d'oportunitats.

Així doncs, a manera de conclusió s'ha d'assenyalar que aquesta anàlisi diagnòstic s'ha fet amb l'objectiu fonamental de servir de base i punt de partida per dur a terme línies d'actuació en tots els àmbits d'actuació municipal. Per tant, el **Pla d'Igualtat** és una eina clau per introduir la perspectiva de gènere en tots els àmbits i consolidar les polítiques d'igualtat d'oportunitats des de la perspectiva de gènere de forma transversal.

Aquesta tasca per la seva transcendència requereix per a ésser portada a terme d'una voluntat política clara i compromesa per a desenvolupar aquestes polítiques que signifiquen introduir una nova perspectiva dins de les polítiques locals com ho és la igualtat entre dones i homes i que avui i en un futur immediat, es perfilen com indispensables en el nostre escenari polític i social actual.

¹ El capítol que fa referència a l'organització municipal no té la mateixa estructura que els altres capítols, només consta de contextualització, anàlisi de la realitat i conclusions.

1. TERRITORI

1.1. CONTEXTUALITZACIÓ

L'organització urbanística i territorial dels nostres pobles i ciutats s'ha realitzat i se segueix realitzant en funció de l'organització del treball productiu. Malgrat la seva pretesa neutralitat, aquest model d'organització urbana, té un marcat caire androcèntric, que desvetlla que les necessitats de totes aquelles persones que no realitzen activitats productives, han estat relegades a un segon pla. Es tracta d'un model que no posa límits al creixement i a la dependència del transport motoritzat alhora que fragmenta l'espai, superespecialitzant i aïllant les distintes àrees o zones. Aquest procés de fragmentació, que s'accentua en l'era de la globalització, ha tingut conseqüències decisives en la vida de les dones.

Tal vegada el canvi més visible en els darrers anys sigui la reducció i la **desaparició d'espais comuns i la consegüent pèrdua de teixit veïnal i social**. Aquesta transformació de l'espai ha ocasionat canvis importants pel que fa a la percepció del carrer i doncs, de la ciutat. Si abans es tractava d'un lloc de trobada i relació social, ara es un "lloc de ningú", sols per transitar de pressa. La percepció del carrer com a lloc aliè i de trànsit augmenta la sensació d'inseguretat, que en el cas concret de les dones té un pes especial. Donat que elles són les qui amb major freqüència pateixen situacions de violència, aquest tret suposa un element més de discriminació en tant que restringeix la llibertat de moviments d'aquestes i limita, per tant, les seves possibilitats d'ús i gaudi dels béns i serveis urbans condicionant la seva participació en la vida urbana (tant en el seu disseny com en el seu gaudi).

Per altra banda, la pèrdua de relacions socials i veïnals comporta també una sobrecàrrega del **treball reproductiu, que encara ara recau principalment sobre les dones**. Si abans l'entramat social permetia la socialització d'una part important d'aquest treball (la cura de les filles i els fills per exemple), l'organització de l'espai que aboca a l'aïllament, dificulta molt aquestes xarxes de cooperació veïnal. Per altra banda, la pèrdua d'autonomia i mobilitat de les nenes i els nens i de la gent gran, ha generat un increment de la dependència d'aquests cap a les persones que els cuiden, i per tant una sobrecàrrega en el treball reproductiu.

L'accés de les dones al treball remunerat, i la no implicació dels homes en les tasques reproductives i/o familiars no ha generat canvis a nivell de planificació i organització urbanística. Juntament amb la doble jornada i la doble presència, es podria parlar també de "desplaçaments dobles" ja que no s'ha produït una aproximació entre els diferents espais. **Les dones hauran d'acostumar-se i aprendre a moure's en una ciutat dispersa per tal de fer front a les tasques/responsabilitats productives i reproductives.**

La creixent dependència dels vehicles motoritzats privats, la manca de sistemes de transport alternatius, l'augment de la pol·lució, el soroll, i el deteriorament de les condicions mediambientals, són també problemes a tenir en compte a l'hora de plantejar una reestructuració de l'espai urbà integrant els plantejaments del desenvolupament sostenible. **Per una bona gestió ambiental (manteniment, sostenibilitat i bon ús dels recursos naturals), i tal com es va recalcar des de Nacions Unides a la Conferència Mundial de Beijing, és necessària la participació de les dones.**

Aquesta participació, no obstant, només es pot dur a terme si n'hi ha un canvi real en la qualitat de vida de les dones, concretament en una major disponibilitat de temps per poder participar en el procés de presa de decisions que afecten a tota la comunitat. La gestió ambiental és un espai clau per integrar l'experiència i el saber de les dones, i actuar així des d'una posició que permeti proposar alternatives als models de comportament humà i al sistema de valors que prenen com a referència les anàlisis fetes exclusivament des de perspectives abstractes i uniformitzadores. **Els valors i les actituds assignades a la feminitat dibuixen models per a la gestió del medi aptes per enfrontar la incertesa i la complexitat ambiental: actituds flexibles, pacients i perseverants, multiespecificitat del coneixement; valor intrínsec i potencial innovador de l'experiència quotidiana, actuacions polivalents atentes als processos i no només a les finalitats...**

La incorporació de la perspectiva de gènere en el disseny, desenvolupament i execució de les polítiques mediambientals i urbanístiques és, per tant, fonamental. Per tal de guiar aquesta tasca de reestructuració i integració de l'espai urbà serà necessari guiar-se per determinats criteris:

- **Accessibilitat.**
- **Autonomia**
- **Sociabilitat**
- **Habitabilitat**

L'aplicació d'aquests criteris suposa un canvi fonamental en la construcció de l'espai comú. Un espai on primen els interessos socials sobre els econòmics.

Des d'una perspectiva general podríem assenyalar que algunes de les línies generals que hauran de guiar aquesta reestructuració de l'espai urbà serien:

- posar límits a l'extensió i el creixement de les ciutats
- afavorir la proximitat front a la dispersió i la llunyania
- fomentar la rehabilitació i la regeneració de la ciutat front a la creació de nou sòl urbà de creixement
- afavorir la mobilitat de les persones vianants i reduir les necessitats de transport a motor
- fomentar l'ús del transport públic i del vehicle compartit front al vehicle privat
- eliminar les barreres arquitectòniques
- recuperar el carrer com espai de trobada i de relacions socials

La clau rau, doncs, en pensar la ciutat amb els diferents ulls de les persones que la viuen: dones i homes de diferents edats, orígens, condicions, modes de vida...

1.2. TENDÈNCIES DE GÈNERE, PUNTS FORTS I PUNTS A MILLORAR

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
<ul style="list-style-type: none"> La participació femenina en l'organització territorial del municipi 		
<p>Els àmbits relacionats amb l'organització territorial com l'urbanisme, la via pública, l'habitatge o la seguretat ciutadana, són espais on s'ha detectat que habitualment en els òrgans de decisió i càrrecs públics hi ha més presència d'homes que de dones.</p> <p>En l'àmbit de l'organització territorial es reproduïx la divisió sexual del treball que ha fonamentat al llarg de la història la dedicació de les dones vers activitats relacionades amb la cura de la llar i de les persones i als homes cap a professions i activitats científiques i tècniques.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Dins de l'Àrea de Territori, el departament de Medi Ambient (que incorpora criteris de sostenibilitat i respecte pel medi ambient en la gestió del territori) està totalment feminitzat. Existència del Fòrum Ambiental, de caràcter no vinculant, obert a la població i amb reunions periòdiques cada mes i mig. 	<ul style="list-style-type: none"> Manca de perspectiva de gènere en la gestió del territori

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
La relació entre el gènere, l'organització territorial i l'espai urbà		
<p>Els àmbits relacionats amb l'organització territorial es consideren habitualment, i Castellar del Vallès no és una excepció, temes que no tenen cap vinculació ni relació amb les polítiques de gènere i d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes. Degut a aquesta consideració, en aquests àmbits no hi ha informació que ens permeti veure les desigualtats econòmiques, socials i altres aspectes que afecten de manera diferent a homes i dones.</p> <p>L'organització territorial generalment ha prioritzat el món productiu com a motor de desenvolupament, mentre que les necessitats i activitats de l'àmbit familiar-domèstic han quedat en un segon lloc, moltes vegades supeditades a les necessitats i activitats econòmiques i comercials. Aquesta estructuració té repercussions en l'àmbit familiar-domèstic i, indirectament, en les persones que tradicionalment s'han fet càrrec de les tasques reproductives, que són les dones.</p> <p>Les dones, pels rols i activitats que desenvolupen habitualment, fan un ús de l'espai urbà més intens i diferenciat del masculí: majors desplaçaments dins el municipi, major ús dels diferents recursos i serveis de la ciutat, mobilitat amb càrregues com els cotxets dels infants o els carrets de la compra, així com problemes per a una mobilitat més lliure per qüestions de seguretat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Existència d'un Pla d'Accessibilitat amb accions en marxa per eliminar barreres arquitectòniques als espais públics, edificis públics, transport públic i en la comunicació. · Doblament dels punts de recollida selectiva sobrepassant la ratio recomanada per l'Agència Catalana de Residus. · Ordenança Municipal per la inclusió d'energies renovables a les noves construccions i ajudes per a la implementació en reformes. · Modernització del Mercat municipal i manteniment i dinamització del comerç a la vila. 	<ul style="list-style-type: none"> · A Sant Feliu viuen dones grans soles amb problemes de relatiu aïllament i de mobilitat. · Manca de carrers amb voreres prou amples que permetin una circulació fluida a peu. Les dones són un dels col·lectius més desafavorits per aquesta realitat, ja que en el seu ús diari de l'espai públic per al desenvolupament de les tasques reproductives utilitzen carro de la compra, el cotxet dels infants, acompanyament de persones amb mobilitat reduïda (gent gran, discapacitats...)

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
▪ La mobilitat: eix central en la vida de les dones		
<p>Ja hem vist com l'organització territorial s'ha desenvolupat habitualment en funció de les necessitats del treball productiu i ha deixat de banda les activitats reproductives. Els aspectes relacionats amb la mobilitat i les comunicacions també han estat marcats moltes vegades per aquesta tendència.</p> <p>La manca o la presència de bones comunicacions condiona la mobilitat de les persones, homes i dones, en la seva vida quotidiana. Les dones, a conseqüència de les tasques reproductives que desenvolupen, acostumen a fer un nombre més elevat de desplaçaments. A més, el vehicle privat acostuma a ser més utilitzat per homes que per dones. Per tant, els problemes de congestió en les principals vies de comunicació a Castellar poden afectar més i de manera diferent a les dones.</p> <p>Les barreres arquitectòniques obstaculitzen o impedeixen la mobilitat de les persones en l'espai urbà, especialment la de les dones discapacitades, i també la de les dones grans, de les dones que porten un cotxet de nadons, carret de la compra, les dones curadores, etc. en definitiva, la d'aquelles persones que més es mouen per la ciutat i que més ús fan dels serveis públics.</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Les dones grans de Sant Feliu s'autoorganitzen per a cobrir necessitats diàries com baixar a mercat, a ca el metge... · Generalment les parelles joves amb fills i filles a càrrec tenen dos cotxes i treballen ambdós. · Des de la pàgina Web de l'ajuntament es pot accedir a la xarxa per a compartir cotxe 	<ul style="list-style-type: none"> · Manca d'indicadors per al treball reproductiu en els estudis de mobilitat. · En els desplaçaments per treball productiu el cotxe privat és el vehicle més utilitzat (80% dels casos).El volum de circulació en les principals vies de comunicació del municipi mostren pics de màxima circulació en les franges horàries relacionades amb el treball productiu: anada a la feina, hora de dinar i retorn a casa. · Les urbanitzacions del municipi esdevenen nuclis dormitoris amb dependència del transport privat, augmentant el parc automobilístic del municipi. · L'ús principal del transport públic de les urbanitzacions el fan les treballadores de la llar i alguns treballadors de la construcció. · Doble desplaçament de les dones per la dependència de les urbanitzacions i Castellar respecte municipis amb més serveis i comerços. · Ús elevat del transport privat per a distàncies curtes dins el municipi. · Les necessitats del treball reproductiu no es contemplen en els motius de mobilitat presentats per la xarxa per a compartir vehicle. · Les persones que realitzen les tasques reproductives en les urbanitzacions

		<p>(principalment dones) pateixen dificultats afegides com la dependència a un mitjà de transport privat per accedir als serveis i comerços.</p> <ul style="list-style-type: none">· Doble desplaçament de les dones: fruit de la doble jornada i la doble presència que també protagonitzen en la societat actual en tant que són les curadores per excel·lència, elles són les que solen fer els desplaçaments per acompanyar les persones al seu càrrec als diferents llocs on hagin d'assistir.
--	--	---

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
<ul style="list-style-type: none"> • L'accés i l'adequació de l'habitatge 		
<p>La problemàtica de l'accés a l'habitatge no afecta per igual a tots els col·lectius de població. La possibilitat d'accedir a una vivenda depèn de factors socioeconòmics i hi ha determinades persones que es troben en clara situació de dificultat: persones que viuen soles, llars monomarentals, persones aturades, el jovent o les persones migrades. Gairebé en tots aquests col·lectius hi ha moltes més dones que homes. Per tant, les dones es troben en una situació més desfavorable en aquest sentit.</p> <p>Per altra banda, les dones assumeixen la responsabilitat de l'àmbit privat i la configuració dels habitatges (distribució, espais, etc.) té unes repercussions importants en la seva vida diària.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • El 88,9% dels habitatges són de propietat. • L'ajuntament és membre recent de la Xarxa de Mediació per al Lloguer Social d'Habitatges. 	<ul style="list-style-type: none"> • Només un 1,2% de les vivendes són de baix preu. • Només hi ha un 7,1% de sòl de lloguer. La poca oferta de pisos de lloguer a preus assequibles duu el jovent i altres col·lectius amb situacions econòmiques precàries a emancipar-se o buscar solucions d'habitatge a altres ciutats properes amb millors preus.

2. ORGANITZACIÓ MUNICIPAL

2.1. CONTEXTUALITZACIÓ

Tractar de definir què és la política no és un tasca fàcil. La diversitat de definicions i matisos que els i les politòlogues han donat al respecte confirma aquesta dificultat inicial. El que sí que podem afirmar és que allò polític no s'exhaureix en l'àmbit institucional, sinó que fa referència a la acció, gestió i organització de la "*cosa pública*". En aquest sentit, les institucions tenen un paper fonamental, tot i que molts altres agents socials intervenen des d'àmbits diferents en el que s'anomena l'espai polític.

En aquest capítol es du a terme una anàlisi de gènere de l'administració local de Castellar del Vallès tant a nivell tècnic com polític. La importància d'aquesta anàlisi radica en el paper fonamental que té l'administració com a promotora i impulsora de les polítiques d'igualtat; importància que, en el cas de les administracions locals, es concreta en una major proximitat amb la ciutadania. Així doncs, és important que tant les actuacions dels ajuntaments com la seva organització interna estiguin d'acord amb les polítiques municipals d'igualtat d'oportunitats.

És fonamental assenyalar que les polítiques d'igualtat d'oportunitats parteixen d'una situació de desigualtat real i simbòlica entre les persones. La desigualtat social entre dones i homes genera una distribució de les persones en els diferents espais segons el seu sexe. L'àmbit públic és un espai dominat encara pel sexe masculí, mentre que l'espai privat és un espai associat i gestionat per les dones. La intenció serà doncs, la consecució d'una nova organització social en la que homes i dones actuïn en igualtat i complementarietat en tots els àmbits de la vida (públic i privat), enriquint-se amb les diferències. Però aquesta transformació no pot entendre's com mera assimilació al model masculí dominant, sinó com a transfiguració real que desvetlli un canvi efectiu en l'estat de coses.

En aquest sentit, la participació de les dones en la presa de decisions comunitàries des de l'àmbit institucional ha de ser alhora símptoma i element impulsor d'aquest canvi. Així doncs, tal i com afirma Elena Simón, la paritat té continguts semàntics molt més rics que la mera reducció a un tractament estadístic sinó que ha de funcionar com un element que alhora que visibilitza el canvi, el potencia.

Les dones no han tingut fàcil l'accés al poder polític i aquest fet ha quedat reflectit a la realitat de la societat actual. Durant el SXX i principis del SXXI els canvis en aquest sentit han estat significatius. Tanmateix, tal i com s'ha posat de manifest en diverses conferències internacionals, com ara la de Pequín (1995), no n'hi ha prou amb la creació d'un patró d'assimilació, sinó que cal desvetllar l'androcentrisme de la política institucional. El món de la política funciona amb esquemes força masculins que es posen en evidència en el llenguatge, les prioritats en allò que és important o secundari, la forma de relacionar-se i prendre decisions o la manera d'organitzar-se i gestionar. Encara ara, els models tradicionals de molts partits i les estructures governamentals continuen essent barreres per a la participació de les dones.

La incorporació de la perspectiva de gènere a les polítiques municipals representa la possibilitat de treballar des de les diferents àrees i serveis municipals la igualtat d'oportunitats en els seus plans, programes, projectes... També significa implementar en l'espai intern dels ajuntaments mesures que fomentin la igualtat entre les treballadores i els treballadors.

La realització de polítiques de gènere i igualtat d'oportunitats no requereix necessàriament de grans recursos i infraestructures però sí d'algun tipus d'assessorament, suport i coordinació per assegurar i reforçar la introducció de la perspectiva de gènere transversalment en totes les àrees.

2.2. LA REALITAT MUNICIPAL DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE

PRESENCIA DE DONES I HOMES A L'AJUNTAMENT

L'anàlisi de l'organigrama de l'Ajuntament té com a objectiu proporcionar una visió global de la distribució del personal en les diferents àrees i serveis per tal de fer visibles les tendències de gènere que hi són presents, i contribuir a la superació d'obstacles que impedeixen una distribució de dones i homes més equitativa en els llocs d'influència i presa de decisions. D'altra banda, es vol contribuir a trencar la tendència que hi ha a reproduir la feminització d'algunes professions i alhora fomentar l'accés de les dones a altres espais de treball tradicionalment masculins, així com dels homes a espais de treball tradicionalment femenins.

Càrrecs electes a Castellar del Vallès

Un dels camps on es considera més difícil la participació pública de les dones és en l'activitat política, ja que és un àmbit que requereix de condicions especials per desenvolupar-se: disponibilitat i flexibilitat horària, de vegades il·limitada, fet que dificulta o fa incompatible aquesta activitat amb d'altres camps vitals com la criança de les filles i fills o la jornada laboral. Aquesta situació s'agreuja en aquells casos en què regidors i regidores no tenen càrrecs professionals sinó que compaginen la seva activitat política amb una altra ocupació. La organització de les tasques productives i reproductives esdevindrà doncs, la clau que possibiliti l'accés i permanència de les dones en la política.

També les reunions de grup i els horaris de les activitats polítiques s'organitzen entorn als ritmes marcats pel treball productiu (els plens a última hora del vespre...), sense tenir en compte les necessitats reproductives de totes les persones. Aquest és un tret comú en l'àmbit associatiu i de participació política, que pot obstaculitzar la presència d'algunes dones en aquests espais, i que reflecteix un cop més l'androcentrisme que impregna les activitats quotidianes en l'àmbit de l'organització social i la política, provocant desequilibris i exclusions.

Els àmbits de representació política al llarg de la història han estat gairebé exclusivament masculins, i es troben impregnats de maneres de fer i valors atribuïts a la masculinitat. En un intent d'amagar la lluita de moltes dones que han reivindicat la seva presència als espais de poder (com les sufragistes angleses, els moviments francesos...) generalment se'ns presenta la política com un espai exclusivament masculí tot i que, al llarg de la història, sobre tot del segle XX, han estat moltes les dones que han format part d'equips de govern, tot i que habitualment no han ocupat càrrecs de poder o de gran capacitat decisòria, almenys de cara al públic. Encara avui en dia hi ha resistències per a que una dona esdevingui una figura pública representativa i de referència.

Els horaris només són un exemple de l'exclusió de la perspectiva femenina en la política. La diferent socialització de dones i homes fa que moltes dones se sentin incòmodes per desenvolupar-se en aquests espais: expressar-se en públic, capacitat executiva i assertiva... Fins que no es produeixi un canvi de valors i de les construccions socials al voltant de la feminitat i la masculinitat en aquests espais, la presència de les dones es veurà dificultada i consistirà, en moltes ocasions, en l'adaptació a les maneres de fer establertes pel model capitalista patriarcal (com podria ser l'exemple de Margaret Thatcher, que va governar a Gran Bretanya durant els anys 80). Per altra banda, no serà fins que els homes assumeixin com a pròpies les tasques reproductives i les realitzin, que es tindran en compte les necessitats i conseqüències que aquestes generen en els diferents àmbits personals, associatius, productius, polítics...

Les dades extretes i analitzades sobre els resultats electorals del maig de 2003, donen un marc de referència català per a entendre la situació de les dones en els governs locals catalans:

- Només un de cada deu dels municipis catalans està governat per una dona, dada que suposa un increment del 30% respecte les eleccions de 1999. Tot i això els percentatges relatius es troben 1,5 punts per sota de la mitjana de l'Estat espanyol al llarg d'aquests 25 anys de democràcia local.
- En les comarques més densament poblades (Baix Llobregat, Barcelonès i Vallès Occidental) s'observen els percentatges més alts de dones a càrrec dels executius locals catalans
- La comarca del Vallès Occidental té un 17'4% d'alcalduesses, situant-se molt per sobre de la mitjana de tot Catalunya, que se situa al 10%.
- La majoria de les 95 alcaldesses catalanes ho són de municipis petits o mitjans, i només quatre (Badalona, Sant Boi, Girona i Rubí) governen en municipis superiors als 50.000 habitants
- En 25 anys el nombre d'homes regidors ha passat del 96% al 76,8%
- Només al 7,2% dels governs locals hi ha paritat entre dones i homes
- Del total de persones que conformen els 946 ajuntaments catalans, un 76,8% són homes i un 23,2% són dones (dades respecte les regidories)
- Es produeix una segregació horitzontal associada al sexe de les regidores, ja que el 65% de dones regidores es troba en àrees de *Serveis a les Persones*

Treballadores i treballadors de l'Ajuntament

Després d'haver analitzat la distribució del personal de cada àrea i regidoria de l'ajuntament en funció del seu sexe de forma individualitzada, observarem la repartició i distribució total del personal en les diferents àrees i regidories:

Taula 2.22 Distribució del personal de l'Ajuntament per Àrees i sexe

ÀREES	Regidories	DONES		HOMES		TOTAL	
		Total	% Total	Total	% Total	Total	% col.
	DPEIO	8	80,0%	2	20,0%	10	4,7%
	Intervenció	4	57,1%	3	42,9%	7	3,3%
	Recursos Humans	5	100,0%	0	0,0%	5	2,4%
ECONOMIA	Subtotal	17	77,3%	5	22,7%	22	10,4%
	Biblioteca	2	50,0%	2	50,0%	4	1,9%
	Comunicació	3	21,4%	11	78,6%	14	6,6%
	Cultura	5	50,0%	5	50,0%	10	4,7%
	Ensenyament	22	75,9%	7	24,1%	29	13,7%
	Esports	1	12,5%	7	87,5%	8	3,8%
	Joventut	1	33,3%	2	66,7%	3	1,4%
	Polícia Municipal	4	12,1%	29	87,9%	33	15,6%
	Sanitat i Serv. Socials	8	72,7%	3	27,3%	11	5,2%
	SAC	7	87,5%	1	12,5%	8	3,8%
SERVEIS	Soc. del Coneix. i Sist.	0	0,0%	3	100,0%	3	1,4%
A LES	Secretaria	3	60,0%	2	40,0%	5	2,4%
PERSONES	Subtotal	56	43,8%	72	56,2%	128	60,7%
	Medi Ambient	4	100,0%	0	0,0%	4	1,9%
	Obres i Serveis	8	18,2%	36	81,8%	44	20,9%
	Urbanisme	6	60,0%	4	40,0%	10	4,7%
TERRITORI	Subtotal	18	31,0%	40	69,0%	58	27,5%
n.d.		3	100,0%	0	0,0%	3	1,4%
TOTAL	TOTAL	94	44,5%	117	55,5%	211	100,0%

Font: Departament de Recursos Humans de l'Ajuntament de Castellar del Vallès.

La distribució segregada per sexe del total de persones que treballen a l'Ajuntament de Castellar, mostra una composició bastant equilibrada, formada per un **44,5% de dones i un 55,5% d'homes**.

Si observem la distribució del personal per àrees veiem que Serveis a les Persones és l'àrea que aglutina més personal (60,7%), seguida per Territori (27,5%) i finalment Economia aglutina un 10,4% del personal. Si ens fixem en la segregació per sexe en aquestes àrees veiem que la única **àrea que aconsegueix un equilibri numèric entre dones i homes és Serveis a les Persones amb un 43,8% de dones i 56,2% d'homes**. Per altra banda Economia és una àrea feminitzada, amb un 77,3% de dones, i Territori és una àrea masculinitzada amb un 69% d'homes. Podem dir que en aquestes dues últimes àrees es produeix una **segregació horitzontal**. Algunes dades destacables de la taula anterior:

- Recursos Humans i Medi Ambient són departaments totalment feminitzats, mentre que Societat del Coneixement i Sistemes està totalment masculinitzat.
- En dos dels disset departaments hi ha una proporció d'homes i dones del 50%: la Biblioteca i Cultura.
- Intervenció, Secretaria i Urbanisme mostren proporcions que mantenen cert equilibri entre sexes.
- La resta de Departaments mostren una distribució molt desequilibrada pel que fa a la segregació del personal per sexe.
- En l'Àrea de Serveis a les persones, Ensenyament i Policia Municipal aglutinen al voltant de la meitat del personal de l'Àrea. Com que Ensenyament està molt feminitzat i Policia Municipal molt masculinitzat, es contraresten les seves influències sobre la distribució total de l'àrea.
- A Territori, Obres i Serveis decanta molt la balança cap a la masculinització de l'àrea, ja que representa el 74% del personal de l'Àrea de territori.

FUNCIONAMENT INTERN, CULTURA DE TREBALL I IGUALTAT D'OPORTUNITATS

Les diverses àrees de l'ajuntament de Castellar es coordinen a nivell intern en reunions preestablertes setmanals o quinzenals, en funció de les àrees, les necessitats del moment, etc. En principi es dona una reunió setmanal entre el regidor o regidora de l'àrea i posteriorment hi ha la resta de coordinacions entre el personal de l'àrea i la direcció de l'àrea, etc. fins arribar a les coordinacions més informals i quotidianes que es donen entre el personal tècnic.

La coordinació formal i regular entre àrees diferents és pràcticament inexistent. Les àrees treballen de manera aïllada les unes de les altres, sense cap mecanisme de coordinació formalitzat. L'àrea de Promoció Econòmica ha funcionat també d'aquesta manera durant algun temps; les dues subàrees: Ocupació i Formació i Comerç i Indústria, han funcionat de forma aïllada amb diferents caps, i sense coordinar-se. Tan en aquest cas com en general en la relació entre àrees diferents, es col·labora exclusivament en accions concretes i puntuals.

Entre les àrees de l'ajuntament la relació més freqüent és la coordinació per a l'ús i cessió d'equipaments. En l'anàlisi qualitativa (basada en entrevistes a personal de l'ajuntament) s'ha recollit reiteradament la creença de què l'àrea de Serveis a les Persones és la

més es relaciona i coordina amb agents externs (ja siguin altres àrees de l'ajuntament com altres agents socials del municipi: ONGs, col·lectius...).

Conciliació de la vida familiar i laboral: La tendència generalitzada a la menor participació i presència de les dones en el mercat de treball està estretament relacionada amb la dificultat de conciliar la vida familiar amb la laboral degut a la gairebé inexistència de corresponsabilitat entre homes i dones en l'àmbit domèstic. La Llei de Conciliació '6/2002, de Mesures Relatives a la Conciliació del treball amb la vida familiar del personal de les administracions públiques catalanes' ha quedat ja obsoleta, en el sentit que el debat públic i les necessitats de les persones sobre aquest tema van molt més enllà del que fins ara ofería aquesta llei. Tot i això la nostra societat resta a la espera que s'aprovi el projecte de llei: 200-00026/07 Projecte de llei de mesures de conciliació de la vida personal, familiar i laboral del personal al servei de les administracions públiques de Catalunya (en tràmit de ponència, en la Comissió d'Organització i Administració de la Generalitat i Govern Local; 01.12.2005). Entre les millores proposades en el projecte de llei destaca el permís per paternitat d'un mes de durada (aquesta proposta seria no excoent, és a dir, que la mare no hauria de renunciar a part de la seva maternitat per a facilitar que el pare també ho fes, que és el model existent actualment), en un intent d'implicar els homes en les tasques de cura a la infància i a la paternitat activa.

Les mesures relatives a la Conciliació del treball i la vida familiar pretenen que l'exercici responsable de la vida laboral no impedeixi l'exercici també responsable de la vida familiar, principalment pel que fa a la cura dels fills o filles i d'altres familiars dependents. La llei preveu, entre d'altres, els següents aspectes:

- Dret de reduir un terç o la meitat de la jornada de treball per a tenir cura d'una filla o d'un fill de menys de 6 anys, o d'una persona disminuïda psíquica, física o sensorial que no fa cap activitat retribuïda, i també per als/les qui tenen a càrrec directe seu una o un familiar, amb el dret a percebre el 80% i el 60% de la retribució, respectivament.
- Dret a percebre el 100% de la retribució en el supòsit de reducció d'un terç de la jornada de treball per a tenir cura d'una o d'un menor, fins que l'infant tingui un any com a màxim.
- El permís de lactància dona la possibilitat que les funcionaries i funcionaris amb filles i fills menors de 9 mesos puguin gaudir d'un permís d'una hora diària d'absència del treball.

Cal mencionar que aquestes lleis afecten tan sols a l'administració pública, i que en la realitat de la empresa privada queda encara un llarg camí per recórrer. En aquest sentit, el conveni pactat entre personal i comitè d'empresa, fa extensiu al personal laboral de l'ajuntament tot el règim de llicències i permisos del funcionariat. També s'ha pactat que el dret a gaudir de la reducció d'un terç de la jornada, inclou l'hora d'al·letament en aquest terç de reducció, de manera que no s'acumulen sinó que un anul·la l'altre. En contrapartida a aquesta fórmula negociada, es fa extensiu a tot el personal de l'ajuntament el règim de llicències i permisos al marge de la situació laboral de cadascú i independentment de si es fa jornada sencera o partida.

Per altra banda cal analitzar també les possibilitats reals que acompanyen aquestes mesures. Ja que aquestes no són obligatòries, poden existir molts factors de pressió directa o indirecta i fins i tot personals que interfereixin en la lliure decisió a acollir-se a aquests drets. Per a realitzar aquesta anàlisi ens basarem en les dades referents als permisos concedits per l'ajuntament durant els anys 2004 i 2005:

- De les 7 baixes per maternitat tramitades el 2004, sis d'elles van demanar la reducció d'un terç de la jornada cobrant el total del sou durant el primer any de vida del nadó. També van haver-hi sis substitucions, de manera que tan sols una mare no es va acollir a la reducció horària i tan sols una dona no va ser substituïda durant la seva baixa.
- El 2005 gairebé es van doblar el nombre de baixes per maternitat, amb 13 casos. Totes es van acollir a la reducció de jornada (cobrant el 100% del sou) però es van suplir 12 dels 13 casos. Al fer el primer any de vida del nadó, 6 mares van decidir allargar l'estada a casa tenint cura dels fills i filles demanant una llicència per cura de fill/a, que en la majoria dels casos va ser d'un mes.

Tal com dèiem abans, la no obligatorietat de certes mesures de conciliació (reducció d'1/3 de la jornada laboral durant el primer any de vida del nadó sense repercussions en el sou ni la cotització, el dret a l'hora d'al·letament...) pot dificultar l'ús d'aquestes mesures, i pot condicionar directament la decisió d'acollir-s'hi o no. D'aquesta manera, el fet de substituir o no el lloc de treball, pot crear situacions conflictives i tensions en l'entorn laboral: pressió de saber que els companys i companyes assumeixen la feina que una mateixa no està realitzant, pressió per part de l'empresa per les despeses o inconvenients que els pot crear la baixa... Alhora que poden també aparèixer resistències i pors personals respecte la pròpia carrera professional i les possibilitats de promoció i ascens...

Les dades anteriors són molt positives, ja que poden transmetre un grau de confiança molt fort a les possibles futures mares, al saber que totes les pressions indirectes que la llei no resol comentades anteriorment, han quedat resoltes en els precedents de l'ajuntament: la majoria de baixes han estat substituïdes, la majoria de dones s'han pogut acollir a la reducció d'un terç de la jornada...

Llenguatge no sexista: És molt freqüent detectar l'ús de llenguatge en masculí per referir-se a dones i homes dins els mitjans de comunicació i d'altres fonts escrites, orals i visuals, així com també és habitual trobar expressions o imatges que discriminen o estereotipen sobre tot les dones però, també els homes. Els mitjans de comunicació també poden visibilitzar o no certes realitats en funció de l'elecció i categorització de les notícies potencials.

L'ús del masculí com a genèric significa l'exclusió i invisibilització de la meitat de la població, les dones, i és doncs important evitar utilitzar-lo, així com també evitar l'ús d'imatges estereotipades de gènere en els cartells, fulletons...

En aquest sentit, el material i les informacions editades per l'Ajuntament de Castellar del Vallès (butlletí municipal *Casa de la Vila*, fulletons informatius, pàgina Web, etc.) inclouen expressions i termes que sí adopten una dimensió inclusiva del llenguatge, tant a nivell d'usos com de contingut. Un repàs a diversos exemplars de material editat des de l'Ajuntament ens permet observar com es donen casos amb una correcta utilització del llenguatge des d'una perspectiva de gènere, és a dir, que s'utilitza un llenguatge no exclouent, amb fórmules com: nens i nenes, infància, persones estrangeres, treballadors i treballadores...

Però per altra banda, en els mateixos documents on podem trobar aquest ús del llenguatge, comparteixen pàgina expressions sexistes i androcèntriques del caire: els adults, els joves, els infants, els adolescents, els socis, alumnes, els castellarencs, els nens... Aquesta disparitat en els usos lingüístics, visibilitza la manca d'un protocol o llibre d'estil que tingui en compte l'ús del llenguatge no sexista.

Cal doncs, vetllar per l'ús no sexista del llenguatge de forma explícita amb mesures municipals. La sensibilització i la conscienciació del personal municipal (tècnic i polític) per a què utilitzi llenguatge no sexista a les seves comunicacions i escrits, és una tasca fonamental dins de les polítiques de gènere.

Més enllà de l'ús del llenguatge no sexista, les dades dels diferents estudis o informes editats pel consistori, moltes vegades no reflecteixen la població masculina i femenina com a tal sinó en general, sense segregar-la per sexes, la qual cosa ens ha dificultat l'anàlisi d'aquesta auditoria en més d'una ocasió. A més a més, s'ha de tenir en compte que aquest fet pot estar invisibilitzant tendències de gènere importants i dades significatives respecte la realitat, les necessitats diferenciades d'homes i dones, i l'impacte també diferencial de les polítiques i activitats municipals.

Problemàtiques i necessitats:

- El nombre de dones en els equips de govern castellarencs ha anat augmentant progressivament fins a arribar, en l'equip de govern actual, a un equilibri quantitatiu.
- L'actual alcaldessa és la primera dona que presideix l'Ajuntament del municipi.
- L'Ajuntament de Castellar mostra una composició per sexes bastant equilibrada, formada per un 44% de dones i un 56% d'homes.
- L'àrea de Serveis a les Persones aconsegueix la paritat amb un 43,75% de dones i 56,25% d'homes
- Recursos Humans i Medi Ambient són departaments totalment feminitzats, mentre que Societat del Coneixement i Sistemes està totalment masculinitzat.
- En cinc dels disset departaments hi ha una proporció d'homes i dones del 50%: Secretaria, Intervenció i la Biblioteca, Cultura i Urbanisme.
- La resta de Departaments mostren una distribució molt desequilibrada pel que fa a la segregació del personal per sexe.
- En l'Àrea de Serveis a les Persones, Ensenyament i Policia Municipal aglutinen més de la meitat del personal de l'Àrea. Ensenyament està molt feminitzat i Policia Municipal molt masculinitzat.

- A Territori, Obres i Serveis decanta molt la balança cap a la masculinització de l'àrea.
- El 44% del personal està en situació d'indefinit/da, amb una proporció per sexes que està dintre dels límits de l'equilibri: 41'94% de dones i 58'06% d'homes. Podem dir que dintre del que es considera equilibrat és la situació menys equilibrada.
- El següent grup que aglutina a més gent és el de Propietat, amb un 28,43%, en el qual els homes són el grup majoritari en presència d'un 65%.
- El tercer gran grup és el del personal temporal, que suposa un 20,38% del personal total. En aquest grup la situació per sexes és la inversa que en el grup d'indefinites/des: 58,14% de dones per un 41'86% d'homes.
- La mitja del sou cobrat per les dones de l'ajuntament és de 1.466'64 €, i el dels homes de 1.637,23 €.
- La dada més significativa és que en tots els grups laborals, la mitja del sou dels homes és superior al de les dones. Aquestes diferències s'expliquen bàsicament pels complements salarials aplicats a cada lloc de treball
- Pel que fa a les 23 direccions tècniques de l'ajuntament, 16 són ocupades per homes (69,56%) i 7 per dones (30,44%).
- La distribució dels complements que poden cobrar els caps d'unitat queda repartit de manera que en gaudeixen 7 homes i 2 dones. Podem veure els efectes d'aquesta distribució en el sou mitjà dels càrrecs de cap d'unitat ocupats per homes: 2.404,46 €, i el sou mitjà dels mateixos càrrecs ocupats per dones: 2.030,83€.
- L'àrea de Serveis a les Persones, per les seves característiques i necessitats, és la que mostra major grau de transversalitat en la seva acció i coordinació

3. SOCIODEMOGRAFIA

3.1. CONTEXTUALITZACIÓ

L'objectiu central d'aquest capítol és l'anàlisi de les dades sociodemogràfiques des de la perspectiva dels cicles de vida de les persones i dels nuclis de convivència. Els eixos centrals són: l'evolució i l'estructura de la població, la diversificació dels tipus de família o dels nuclis de convivència i la violència contra les dones.

Si contemplem l'evolució de la població hem de fer esment a dos fenòmens interrelacionats: la disminució de la taxa de natalitat i la major esperança de vida de les persones, que configuren un dels majors reptes de les nostres societats, l'envelliment de la població.

Molt s'ha dit sobre la reducció del nivell de fecunditat, però la disminució de la taxa de natalitat és un fenomen multicausal, relacionat amb la lluita de les dones per assolir la igualtat de drets, la incorporació al món productiu i la plena gestió de la seva vida i el seu cos.

Però aquesta tendència respon també al principi de mercantilització de la vida, per tant qualsevol acció relacionada amb el creixement demogràfic ha de contemplar les dues vessants i crear les condicions necessàries que possibilitin la conciliació de la vida ocupacional¹ i personal de dones i homes.

Les polítiques de conciliació ocupació/família es componen d'un conjunt de disposicions heterogènies que tenen com a denominador comú arbitrar mesures perquè es produeixi una millor integració entre l'esfera productiva i la reproductiva, car aquestes mai poden anar separades.

Entre aquestes disposicions, trobem mesures relacionades amb l'existència de serveis de proximitat com les escoles bressol, els centres de dia, l'ocupació, les llicències parentals i l'adequació d'horaris comercials, escolars i de serveis públics, entre d'altres.

Per a una veritable conciliació entre ocupació i família cal posar èmfasi en la reflexió i reformulació del model hegemònic tradicional i patriarcal; això significa no tan sols crear mesures per a que les dones aconseguixin un accés real als seus drets sinó que, alhora, es doni una participació activa del col·lectiu masculí en la reformulació del seu rol tradicional, és a dir, en la transformació de totes aquelles estereotípies i rols assignats que suposen desigualtats en les oportunitats de totes les persones per accedir als drets suposadament universals. Estem parlant de la corresponsabilitat en els seus diferents espectres: en les tasques reproductives, en la educació, cura de les persones, etc.

¹ La utilització del concepte ocupació en substitució de vida laboral, professional, etc. permet incloure totes aquelles activitats tan productives com reproductives (remunerades i no remunerades) que realitzen les persones i que són necessàries, per tant inevitables, per al funcionament quotidià tan a nivell individual com a nivell grupal.

Un dels inconvenients més greus d'aquest tipus de mesures i prestacions és que sovint es dirigeix més a les dones que als homes, amb la idea que serien bàsicament elles les que haurien d'adaptar-se a les noves circumstàncies ja que continuen participant doblement del món de la producció i de la reproducció. D'aquesta manera es dona un efecte pervers, en tant que es consolida la precarietat de l'existència de les dones tant a l'espai productiu com al reproductiu i personal, la triple presència o jornada contínua, i no avança en la corresponsabilitat en la cura de les persones.

Pel que fa a l'esperança de vida, aquesta s'ha desplaçat gairebé fins els vuitanta anys. A partir del tram d'edat dels 65 endavant, augmenta el nombre de dones sobre el d'homes. Podem dir que aquest fet s'explica principalment per l'impacte d'hàbits de vida, tant personals com laborals diferencials, els quals han comportant una esperança de vida superior de les dones. Tanmateix, aquesta tendència potser canvia en futures generacions en tant que les condicions de l'existència estan modificant-se i per tant, les conseqüències en la qualitat de vida i doncs, en la salut, també canviaran.

Aquest fet està generant problemàtiques importants en les ciutats, i s'està parlant de la importància de tenir present, un cop assolits aquests nivells d'esperança de vida, la qualitat i no tant la quantitat dels anys viscuts. Es parla, per tant, d'esperança de vida lliure de discapacitat: només el 86,6% del total del temps d'expectativa de vida serà lliure de discapacitat. En el grup de persones majors de 74 anys, el temps de vida sense discapacitat s'estima del 54,5% pels homes i del 55,7% en el cas de les dones.

Amb l'envelliment de la població es pot preveure un agreujament dels problemes derivats d'aquesta realitat. Necessàriament, si es vol mantenir i millorar el benestar de la població, és urgent la implementació d'actuacions encaminades a l'augment dels recursos socio-sanitaris, el suport a les dones i famílies que tenen persones grans al seu càrrec, i la compensació dels desequilibris generats per l'estructura d'edats de la població.

L'anàlisi sociodemogràfica ens permet visualitzar els canvis que han caracteritzat aquesta fi de segle: diversificació dels tipus de famílies, flexibilització del treball remunerat, entrada progressivament legitimada de les dones al mercat laboral, etc.

Però l'estructura social no ha incorporat aquests canvis en la seva ordenació: es continua pensant que existeix una dona que seguirà ocupant-se del treball reproductiu (ja sigui la mare, l'àvia o la dona immigrant), que allò central és el món productiu i la resta és la variable d'ajust que s'adapta als ritmes i procediments del treball productiu.

És evident, però, que el treball productiu no podria existir sense l'altra esfera: necessita de persones lliures d'altres tasques, de persones amb *plena disponibilitat laboral*, gràcies a què alguna altra persona es dedica a cuidar-les. Fins ara, si una dona vol entrar al mercat laboral, compatibilitzar les dues presències es converteix en un problema privat sense gaires suports públics. Caldria doncs, trencar ja amb la dicotomia fictícia entre públic i privat i revaloritzar aquesta darrera esfera en tant que imprescindible per mantenir l'altra.

Quines respostes han donat les dones per reduir aquesta tensió? Retardar l'edat de tenir criatures, descendre la natalitat, reduir el temps dedicat a la cura de la llar i de les persones, desplaçar tasques reproductives al mercat (escoles bressol, centres de dia, contractació d'altres dones per fer la neteja...) però la resposta ha d'anar més enllà, s'ha de treballar conjuntament per assolir la corresponsabilitat entre dones i homes per tal de conciliar les esferes productives i reproductives.

D'altra banda, la multiculturalitat i les noves immigracions són una característica fonamental a tenir present als municipis, ja que la creixent diversitat de procedències de les persones que venen en les onades migratòries té i ha de tenir repercussions en els municipis. Sense una tasca de reconeixement del fet migratori i d'implementació de polítiques de sensibilització, convivència, comprensió i prevenció, els brots de xenofòbia i violència racista, o la violència de les institucions sobre aquestes persones, poden generar greus problemàtiques socials.

En aquest context, s'ha de poder donar un espai rellevant a les realitats i necessitats de les dones de grups ètnics minoritaris, pel xoc cultural major que suposa per algunes d'elles l'arribada a la nostra cultura, i perquè es dona una creixent immigració femenina independent, sense el nucli familiar d'origen.

3.2. TENDÈNCIES DE GÈNERE. PUNTS FORTS I PUNTS A MILLORAR

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gent gran i dones cuidadores 		
<p>L'augment de l'esperança de vida provoca que hi hagi un nombre creixent de gent gran, el qual són majoritàriament dones. Això té algunes repercussions importants: major nombre de dones grans vivint soles, sobretot dones vídues, major volum de demandes al SAD (Servei d'Atenció Domiciliària) fetes per persones grans, desbordament i cansament de les famílies i/o persones cuidadores de la gent gran amb alt grau de dependència, entre d'altres.</p> <p>Generalment, el treball reproductor (familiar-domèstic) és assumit per les dones. Això implica que moltes de les activitats que quotidianament fan falta per fer possible la reproducció biològica i social de les persones siguin realitzades per dones. Moltes de les necessitats relacionades amb la cura de la gent gran i/o dependent s'han de resoldre mitjançant l'economia familiar o bé amb la xarxa de serveis públics. Però són generalment les dones les que supleixen l'absència o insuficiència d'aquests mitjans. Així doncs, la cria dels fills i filles, la cura de la gent gran o malalta, són activitats que es duen a terme amb l'esforç i el temps de les dones. Les mancances de l'estat del benestar recauen principalment en les dones.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Existència de diversos serveis dins el Programa Municipal Sociosanitari destinats a la Gent Gran: Servei d'atenció a domicili, Guia de la gent gran, Consell assessor de la gent gran, Dinamització activitats-Casal Catalunya • L'estudi realitzat per PROGRESS sota el nom de "Radiografia Sociosanitària i Prospecció de Necessitats d'Atenció de la Gent Gran a Castellar del Vallès"(març 2000) en el qual s'aborda el tema de les formes de convivència de la gent gran de Castellar, treballa i aporta informació sobre les diferències per raó de sexe de la Gent Gran del municipi. 	<ul style="list-style-type: none"> • La majoria de persones que viuen soles són dones vídues de més de 65 anys (32,2%). Les dades referents a tota la població segregades per sexe indiquen que hi ha més dones (56,38%) que homes (43,62%) vivint soles, per tant, entre aquest col·lectiu les dones serien més susceptibles de patir situacions de soledat i aïllament. • Els homes grans sols presenten mancances importants en l'autonomia que els dificulten poder seguir vivint sols un cop la parella ha mort, i creant un vincle important de dependència amb la família i una càrrega important per a la dona encarregada de la seva cura. • Les llars unipersonals van augmentar més del 40% entre 1996 i 2001. • A partir dels 65 anys comença el fenomen de la feminització de la vellesa: baixen pels homes fins al 42,17% i pugen paral·lelament per a les dones fins el 57,83%. Aquesta tendència diferencial augmenta percentualment amb l'edat. ja que entre les persones de 80 anys i més, les dones signifiquen el 65,25% vers el 34,75% d'homes

<p>Algunes de les conseqüències que es poden derivar de l'augment de l'esperança de vida són les següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>SOLEDAT DE LA GENT GRAN</u>: cada cop hi ha més persones grans, i sobretot dones, que viuen soles. I de vegades, encara que visquin en família tenen un gran sentiment d'aïllament. ▪ <u>LLARS UNIPERSONALS</u>: augmenta el nombre de llars d'una persona, especialment les formades per dones vídues. ▪ <u>GRAU DE DEPENDÈNCIA</u>: encara que ha millorat la qualitat de vida de les persones, arriba un moment en que el grau de dependència de la gent gran augmenta. ▪ <u>DONES CURADORES</u>: les dones continuen sent les principals responsables de la cura de les persones de la família i, per tant, de les persones grans de la mateixa. Molts cops aquesta activitat de curadora va en detriment fins i tot de la seva pròpia salut. <p>La nostra societat està travessada per diferents eixos de discriminació: sexe-gènere, classe social, ètnia i també edat. Cal trencar una conceptualització de vellesa en funció del lloc que ocupen les persones en l'espai productiu. L'envelliment comporta un nombre creixent de dones grans que viuen soles, amb més soledat i amb un factor de risc afegit en la feminització de la pobresa.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Es continua delegant en les dones, de manera indirecta, la tasca de tenir cura de les persones dependents.
---	--	--

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
▪ Feminització de la pobresa i Risc d'exclusió social		
<p>Les dones són les principals usuàries dels Serveis Socials, moltes vegades com a mediadores de la unitat familiar, i les principals beneficiàries dels ajuts d'inserció. Hi ha molts factors que suposen un risc d'exclusió social i d'empobriment: les llars monomarentals i monoparentals amb fills o filles menors de 16 anys, les llars unipersonals formades majoritàriament per dones vídues amb pensions mínimes, etc.</p> <p>Com hem vist anteriorment, existeix un major nombre de llars amb un nucli familiar amb mare sola que amb pare sol. La qualitat de vida d'aquest tipus de llars depèn fonamentalment de la situació laboral de les persones. En general, les dones soles amb càrregues familiars són un col·lectiu important com a usuàries de Serveis Socials, la qual cosa és un indicador del risc al qual estan exposades com a col·lectiu (portar la criança dels fills/es en solitari, la dificultat per trobar feina, la dificultat de trobar una parella per compartir la vida afectiva i les despeses...). Aquest perfil d'usuària dels serveis i les prestacions està molt relacionat amb la feminització de la pobresa, que és un fenomen que existeix en la majoria de països i que significa que les borses de pobresa tant dels països desenvolupats com dels que estan en vies de desenvolupament estan formades bàsicament per dones.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Existència de Serveis Socials des d'on assessorar i tramitar les ajudes per als col·lectius més desfavorits. • La diversificació de les formes familiars són un símptoma d'un major grau de llibertat de les dones 	<ul style="list-style-type: none"> • Entre 1996 i 2001, han augmentat en gairebé 100 les llars monomarentals, tot i que proporcionalment l'increment tan sols suposa un 0,6% mentre que les llars monoparentals gairebé no han variat (tan sols hi ha un nou cas en aquesta categoria). Aquest augment no ha anat acompanyat d'un augment de serveis que puguin facilitar la seva vida. • El 22,5% dels nuclis amb una persona adulta sola amb fills a càrrec està format per un pare sol, mentre que el 77,5% restant el conformen mares soles. • Dels 25 expedients de PIRMI gestionats des de l'Ajuntament l'any 2005, el 72% estaven destinats a dones, i el 20% està destinat a població estrangera. • El 89% dels homes tenen pensió, mentre que entre les dones el percentatge és del 37,4%.

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
▪ Gènere i noves migracions		
<p>La migració és una realitat demogràfica al municipi i, per tant, cal tenir present les seves repercussions en la vida quotidiana, algunes relacionades amb el gènere.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • El fenomen migratori en general aporta dones i homes en la mateixa proporció: 51,1% de dones per 48,9% d'homes • En l'Informe sobre Ciutadania i Migració realitzat l'any 2005 podem trobar les dades respecte l'edat i nivell d'estudis de la població estrangera. Es tenen en compte les diferències de gènere en l'estudi. • Formacions en gènere i immigració per al personal de l'ajuntament • Consell de Participació: òrgan consultiu per a temes d'immigració format per representació política i tècnica de l'Ajuntament, entitats i associacions del municipi, centres escolars, AMPAs, les pròpies persones immigrades i la ciutadania interessada. • Fort moviment d'entitats relacionades amb la immigració, que participen juntament amb els representants dels centres escolars al Consell Municipal de Solidaritat i Cooperació, encarregat de la gestió del 0.7% del pressupost municipal en projectes de solidaritat i cooperació. • S'han realitzat jornades formatives sobre cura de gent gran i persones dependents des de Càritas Parroquial que poden ser beneficioses per a les dones immigrades que treballen en aquest sector. 	<ul style="list-style-type: none"> • La població nouvinguda s'han instal·lat en les zones dels eixamples principalment, tot i que la seva repartició en el territori ha estat molt distribuïda. • Les migracions internes dels darrers anys estan tenint la particularitat de ser migracions de residència, però no de feina, de tal manera que la dependència del vehicle privat o el transport públic també ha anat creixent. • Les noves migracions confereixen al municipi un nou tarannà de poble més aviat residencial, on a la ciutadania li costa participar de les activitats en tant que treballa majoritàriament fora i no estableix vincles relacionals a la mateixa població. La integració es dona però és més lenta. • Hi ha poca informació sobre la realitat de les dones immigrades al municipi.

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
▪ Violència de gènere i violència domèstica		
<p>Actualment, continuen sent les dones les que reben més directament la violència que existeix en el sistema social en què vivim. És una violència específica, la de gènere, que es produeix contra les dones pel simple fet de ser dones, per tal de mantenir les relacions jeràrquiques i dominats dels homes sobre elles.</p> <p>Aquesta violència de gènere es mostra en àmbits molts diversos de la societat però, el cas de la tortura o violència física, psicològica o sexual per part d'homes cap a dones amb les que tenen o han tingut alguna relació, és un dels problemes més acusats en l'actualitat, que respon a tota una sèrie de valors que s'han anat consolidant al llarg del temps en la nostra societat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Conceptualització del protocol com a punt d'inici que permeti anar implicant cada vegada a més gent. • La policia municipal s'encarrega de recollir tots els informes de lesions que hagin arribat a l'Àrea Bàsica de Salut • Les jornades de Pluràlia de 2005, de caràcter transversal, van estar dedicades a la igualtat d'oportunitats i van suposar la difusió i sensibilització sobre les diferències de gènere en diferents àmbits al personal de l'ajuntament i a tota la població. • El protocol d'intervenció en les situacions de violència de gènere defineix diferents nivells d'intervenció: el pla preventiu i el pla reactiu. • Des de Sanitat i Serveis Socials s'ha detectat que cada vegada arriben més dones immigrades amb problemes de violència de gènere. Sobre aquest col·lectiu es considera que té més necessitats de la xarxa social de suport i, per tant, més necessitat de serveis públics. • Es treballa amb el programa formatiu i d'inserció laboral anomenat "Apropdona". • S'han realitzat nombroses accions interessants de sensibilització, rebuig a la violència, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • L'atenció directa a la dona que ha patit maltractament s'ha anat realitzant des de l'atenció primària de Sanitat i Serveis Socials, integrant aquests casos a la resta d'intervencions dins l'àmbit de Benestar Social. • Necessitat de recursos econòmics, humans, infraestructures físiques pròpies per a l'atenció a la dona maltractada. • Manca de personal tècnic amb formació específica com un psicòleg/a per a fer el seguiment dels casos de violència de gènere. • La comissió per a l'elaboració del protocol d'intervenció en les situacions de violència de gènere estava formada per cinc dones i dos homes. • Les escoles no estan incloses en el protocol com a espai de detecció de relacions amb violència de gènere.

4. EDUCACIÓ

4.1. CONTEXTUALITZACIÓ

La construcció del sistema sexe-gènere es realitza dins els diferents espais educatius on té lloc el procés de socialització de la persona. Donat que la socialització no es dona estrictament en els espais formals creats exclusivament per a l'educació, és important tenir en compte que qualsevol àmbit social (per tant, relacional) reproduceix i transmet els valors i significats culturals de la societat. Així, trobem que tan en l'espai familiar, en el lleure, amb les amistats, a l'escola, als mitjans de comunicació, a la feina, i, en definitiva al carrer, es donen constantment intercanvis de produccions simbòliques amb significats i missatges implícits i explícits, i, per tant, la labor educativa surt fora de les aules per acompanyar la persona en cada lloc i en cada moment.

Aquest procés es duu a terme a través de canalitzacions verbals, actitudinals, gestuals... de rols, de sentiments, de responsabilitats, d'habilitats... mitjançant jocs i joguines, tasques i pràctiques, expressions diversificades segons el gènere, de l'aprenentatge imaginari de models, estereotips, esquemes i rols... En aquest procés s'assignen doncs, els diferents rols i valors i es potencien diverses capacitats en funció del sexe i el context.

Tot i aquest caràcter universal de l'educació en la vida quotidiana, els espais educatius formals tenen una doble importància i responsabilitat a l'hora de transmetre produccions simbòliques, ja que pel seu caràcter formal i exclusiu queden totalment legítims com a transmissors de "coneixement".

El sistema educatiu ha jugat un paper fonamental en l'assignació de rols a través de l'escola segregada. Aquesta diferenciació de rols no ha quedat superada amb l'escola mixta, encara s'ha d'avançar molt en la coeducació, en la revisió curricular de continguts androcèntrics, en el llenguatge i les actituds del professorat, en la coresponsabilitat de mares i pares, etc. És necessari doncs, potenciar la coeducació com una filosofia pedagògica la qual, partint d'una anàlisi de gènere que identifiqui la realitat de dos sexes diferents, fomenti actituds, valors i capacitats que possibilitin un autèntic desenvolupament integral de cada nena i nen, de manera no enfrontada, i trencant amb les barreres de gènere.

La coeducació és doncs, un procés intencionat per mitjà del qual es diagnostica, analitza i critica la pràctica escolar i la selecció de continguts per tal de descobrir el sexisme i dur a terme accions positives que acabin amb les condicions discriminatòries entre l'alumnat i potenciïn el seu desenvolupament.

La coeducació proposa doncs, un canvi de paradigma total tant del model educatiu com del social en tant que

- suposa una experiència integral i integradora del món (de les experiències dels diferents col·lectius humans, dels "altres": dones, ètnies minoritàries, homosexuals...).
- qüestiona els discursos de saber-poder dominants (androcèntrics).

- dóna importància als processos evolutius de l'afectivitat i la sexualitat de dones i homes.
- implica la totalitat de la comunitat escolar, familiar i social.
- té en compte la preparació per a la vida en general, trencant amb les dicotomies de l'espai públic i el privat.

Aquest treball implica la sensibilitat de la comunitat escolar i també, de forma especial, de la família i la societat. Escola, família i societat, han d'avançar en la construcció d'un sistema coeducatiu que prepari les persones per a la plena corresponsabilitat, trencant la dicotomia entre els àmbits públic i privat.

Així mateix, s'ha de treballar en el disseny de programes d'orientació que facilitin, no tan sols l'elecció d'opcions acadèmiques i professionals no estereotipades, sinó que posin els mitjans perquè dones i homes puguin ser persones plenament corresponsables. Això es fa mitjançant la potencialització en l'alumnat de la presa de decisions i del desenvolupament de l'autonomia, la dimensió afectiva i la responsabilitat a nivell personal, familiar, social i professional, des de l'autoconeixement i l'autoestima.

Tot això implica contemplar l'educació de forma integral, des de tots els seus espais de socialització, el sistema reglat i l'educació no formal.

D'altra banda, l'educació de persones adultes, dirigida a persones amb una identitat ja construïda, ha de dissenyar i planificar la seva oferta contemplant els interessos de les dones, les seves experiències i coneixements. També és essencial tenir en consideració els obstacles implícits i explícits que les impedeixen accedir a les diferents ofertes formatives o prosseguir un determinat itinerari formatiu.

4.2. TENDÈNCIES DE GÈNERE. PUNTS FORTS I PUNTS A MILLORAR

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
Nivell formatiu de la població		
<p>A principis del segle XX les dones encara tenien un accés força limitat als ensenyaments reglats, a principis del segle XXI la situació ha canviat radicalment i les dones joves tenen, en línies generals, un nivell formatiu més elevat que els homes.</p> <p>Així doncs a partir de les dades disponibles podem visualitzar aquesta realitat dual: mentre que les dones grans tenen cotes d'analfabetisme elevades i el seu nivell formatiu és molt més baix, les dones joves tenen una forta presència en els estudis superiors. Es dona doncs, una concentració polaritzada de les dones en els nivells formatius més baixos i més alts.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • No hi ha distincions significatives per raó de sexe en quant al grau d'instrucció de la població general. • Les dones joves (de 25 a 44 anys) són el col·lectiu amb millor formació del municipi. Alhora que les dones grans són les menys formades, amb un 60% respecte el 40% restant d'homes. • Es produeixen canvis generacionals en el nivell formatiu de la població en la direcció d'un nivell més elevat per a les noies joves, i un nivell inferior per als nois joves. D'aquesta manera, s'inverteix la relació entre el nivell formatiu d'ambdós sexes que existia en generacions anteriors. • L'Escola de Persones Adultes funciona com a espai d'aprenentatge, de relació, integració social i de posta en comú de moltes dones del municipi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Les dones són majoria en el col·lectiu de persones sense titulació, tot i que en les edats més joves els homes gairebé tripliquen les dones. Segurament perquè l'abandó en els estudis o la professionalització en oficis, entre d'altres fenòmens, té una major incidència en el col·lectiu masculí.

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oferta formativa 		
<p>La possibilitat d'accés dels nens i nenes de 0 a 3 anys als centres educatius públics és molt important ja que és un espai educatiu i de socialització i un servei clau en la compaginació de la vida laboral i familiar en l'etapa de criança, sobretot per les dones perquè aquestes encara són les principals responsables de les tasques familiars domèstiques.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Realització de l'estudi "Projecció de la població escolar de Castellar del Vallès. Horitzó 2013", per tal de detectar les necessitats reals de centres educatius al municipi donats els fenòmens migratoris dels últims anys. • Construcció de nous centres escolars i ampliacions de centres ja existents en els últims anys • Existència de varietat de serveis per als infants de 0 a 3 anys i les seves famílies des d'on es tracten diversitat de temes de gènere. • L'estructura organitzativa de la llar d'infants La Coral té moltes possibilitats per a poder fer participar el col·lectiu masculí en la criança i educació dels més petits. • Els percentatges de població en edat escolar que estudien en centres del municipi és molt elevat, facilitant la conciliació entre la vida familiar i laboral de mares i pares. 	<ul style="list-style-type: none"> • Els horaris dels serveis municipals que s'ofereixen a les famílies amb fills entre 0 i 3 anys no faciliten la conciliació de la vida familiar i laboral de pares i mares. • El personal municipal que treballa amb el col·lectiu infantil (o a 3 anys) és tot femení, de manera que no s'ofereix un model d'home corresponsable en la criança. • Totes les llars d'infants del municipi són de titularitat privada. • Al municipi es constata un dèficit important de recursos pre-laborals i formatius per al jovent. • Necessitat de trencar amb estereotips i patrons culturals que provoquen una menor participació dels homes en les tasques formatives de l'Escola de Persones Adultes (en concret, de l'alfabetització). • S'ha detectat la utilització de llenguatge sexista per a designar alguns serveis educatius del municipi: Escola de Pares i Escola Municipal d'Adults

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
▪ Coeducació i Gènere		
<p>El fet que als centres no es treballi explícitament des d'una perspectiva coeducativa implica, d'alguna manera, que es mantinguin i perpetuïn les estructures de gènere existents car, la no acció és una manera de donar per vàlid l'estat de coses vigent.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • S'ha detectat que mica en mica els pares participen més en les tasques domèstiques així com en la representació de la família a l'escola (reunions amb el professorat...). • Cada centre educatiu del municipi realitza alguna activitat en relació a la igualtat d'oportunitats. 	<ul style="list-style-type: none"> • No hi ha dades sobre corresponsabilitat en la criança en els primers anys de vida dels nadons (suposem que les dones acaben renunciant més que els homes a la seva carrera professional, formativa...). • A les escoles pràcticament no es treballa de manera explícitament coeducativa, ni amb activitats específiques ni de forma transversal. Cal treballar de manera transversal a més de fer activitats concretes sobre temes diversos enfocats des d'una perspectiva coeducativa i de gènere. • S'han detectat nivells baixos de corresponsabilitat vers l'educació dels infants, de manera que són les mares qui més participen i donen suport a les activitats de les AMPAs i les escoles, alhora que són elles qui majoritàriament van a parlar amb les tutores. • No hi ha dades segregades per sexe sobre les eleccions optatives a l'ESO i Batxillerat. • No s'han obtingut dades referents a l'alumnat de cada centre, ni de les dades segregades per sexe.

5. ACTIVITATS ECONÒMIQUES I USOS DEL TEMPS

5.1. Activitats econòmiques, treball productiu i reproductiu

5.1.1. CONTEXTUALITZACIÓ

L'anàlisi tradicional del mercat de treball i l'activitat productiva desvincula les activitats econòmiques dels treballs de l'esfera reproductiva, familiar-domèstica i de cura de la llar i de les persones. En aquest capítol pretenem fer visible, seguint la línia d'alguns estudis de gènere de les Ciències Socials que qüestionen aquesta desvinculació, el lligam existent entre el treball productiu i el treball reproductiu, per mostrar les profundes desigualtats de gènere que hi perviuen, i per poder realitzar una anàlisi més integrada de les activitats econòmiques.

Amb aquest nou enfocament es pretén fer emergir com hem dit la desigualtat de sexe/gènere, fer veure que el treball reproductor no tan sols genera càrregues de treball, sinó que es concep com una activitat privada que la família i les dones per tradició encara avui han d'assumir. Per tant, encara existeix l'anomenada divisió sexual del treball.

La divisió sexual del treball s'expressa, entre d'altres coses, en la linealitat de la vida masculina i la doble presència / absència femenina. És a dir, el cycle vital dels homes majoritàriament es configura de manera lineal i successiva (és diacrònic): un temps per treballar, un temps per l'oci o altres activitats. El cycle vital de la majoria de les dones es caracteritza, en canvi, no per l'anomenada doble jornada, que suposaria una successivitat treball remunerat/treball no remunerat, sinó per la sincronia; d'una banda per la doble presència, que afecta a les dones quan treballen fora de la llar i significa que aquestes, malgrat desenvolupar un treball assalariat, segueixen ocupant-se de la major part del treball reproductor (familiar-domèstic) que, en la quotidianitat, es tradueix en fer simultàniament el rol d'assalariada i el rol de mestressa de casa en un mateix espai de temps i jornada; i de l'altra, per la presència / absència, és a dir, per les entrades i sortides del mercat laboral, motivades normalment pel cycle vital (casament, maternitat, cura de persones grans, etc.) i les polítiques empresarials que s'activen en circumstàncies determinades com no contractar dones en edat fèrtil o acomiadar-les quan es troben en estat de gestació.

Algunes de les conseqüències que aquesta situació genera –si tenim en compte a més la valoració secundària dels rols tradicionals de les dones- són:

- La sortida del món laboral de forma voluntària/involuntària que pot ser transitòria o de llarga durada. Això provoca pèrdues a nivell de cotització, jubilació...
- Dificultats per a incorporar-se o reincorporar-se al mercat de treball
- Reducció de les possibilitats de reciclatge professional o de promoció laboral

- Major presència de dones en els treballs productius que són una extensió dels seus rols socialment establerts i que, per tant, estan menys valorats (treballs productius relacionats amb la cura i l'atenció a les persones...)
- Manca de dones en aquelles professions i càrrecs que requereixen una dedicació molt alta
- Reducció del temps de lleure i temps per a sí mateixes que repercuteix en el desenvolupament vital i professional de les dones

Es calcula que les dones treballen unes 30 hores setmanals més que els homes, i que la jornada de treball de les dones que fan treball reproductiu no remunerat a temps complet està entre les 56 i les 80 hores setmanals. Malgrat això a les Enquestes de la Població Activa, als censos i als padrons, se les classifica com a població inactiva, la qual cosa és una mostra clara de la centralitat del món productiu en l'organització de la vida i de la no valoració social del treball reproductiu no remunerat. Nosaltres continuarem fent servir aquesta terminologia per no crear confusions, però tenint en compte el nostre qüestionament tant d'aquest concepte d'activitat com de que l'organització social giri entorn el món productiu.

L'enfocament que vincula les esferes productiva i reproductiva (familiar domèstica) ha desmitificat una sèrie de problemàtiques entorn a les dones (donar prioritat a la família, no voler treballar en qualsevol lloc, etc...). De la mateixa forma ha evidenciat que la societat i el món empresarial, al concebre-les de forma separada, transmeten la idea que el treball reproductiu és aliè i intransferible a la societat, ja que pertany a l'àmbit privat. Així doncs, també ha mostrat que la suposada independència entre una esfera i l'altra és impossible en tant que allò relacionat amb el món considerat productiu no es podria dur a terme sense totes les tasques que es fan al reproductiu.

Cal fer visible el fort nexu que uneix ambdós espais per poder assolir les transformacions socials, econòmiques i culturals necessàries. Algunes de les mesures que es proposen són les reduccions de jornada laboral, el repartiment del treball, etc. Però el problema és més de fons. Cal intentar un nou pacte social en el que l'objectiu central sigui la qualitat de vida i que per tant contempli la diversitat de les vides. Representa assumir que el centre és aquest, i no el sistema productiu, i per tant ajustar les polítiques d'ocupació al cicle de la vida i no a un cicle lineal totalment artificial, sustentable només perquè hi ha unes persones al darrere que s'ocupen de les altres tasques.

La invisibilitat del treball de cura de les persones i de la llar té una síndrome associada: la *síndrome de la mestressa de la llar*. Seguint a Galvin, podem dir que es comença a patir entre els 35 i els 44 anys. Els primers símptomes són malestar general i apatia. Després es dona l'insomni, abatiment, mal de cap, desinterès sexual, canvis d'humor. Al darrere hi ha la sensació de soledat, la necessitat de ser reconegudes i valorades, i el fet d'adonar-se que ha viscut per a altres persones, que les seves satisfaccions i problemes eren de les altres persones (el treball del marit, els estudis dels/les fills/es, etc.) i els ha mancat una vida per a elles mateixes. Aquesta situació coincideix normalment amb la marxa de les filles i fills de la llar materna, amb el que les seves tasques es veuen reduïdes. De fet, i com veurem al següent capítol, els índexs de depressió entre les dones són molt alts, i no només entre les que realitzen treball reproductiu no remunerat a temps complet.

En raó d'això, la finalitat d'aquesta anàlisi és mostrar de forma conjunta la interrelació d'ambdues esferes per així fer una lectura de gènere d'alguns fets que afecten amb més intensitat a les dones, com l'atur, la contractació a temps parcial, la temporalitat dels contractes i l'escassa presència de dones en càrrecs tècnics i polítics que requereixen dedicació i competitivitat.

5.1.2. TENDÈNCIES DE GÈNERE. PUNTS FORTS I PUNTS A MILLORAR

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
▪ Atur femení i mercat de treball		
<p>El fenomen de l'atur a Castellar del Vallès segueix la tendència que afecta a tota Catalunya i Espanya. Un nivell d'atur femení més alt que el masculí, concentrat a més en determinats grups d'edat. La borsa de persones aturades és majoritàriament femenina, i les empreses presenten de vegades resistències per ocupar dones, especialment en edat reproductiva. Per altra banda, és difícil la compaginació de la vida laboral i familiar, cosa que afecta fonamentalment a les dones perquè són elles les encarregades de dur a terme el treball familiar- domèstic.</p> <p>La problemàtica de l'atur femení requereix d'actuacions públiques que integrin els àmbits laboral, familiar i públic.</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Les dones que utilitzen els serveis municipals d'ocupació i formació laboral tenen un bon nivell formatiu, moltes vegades superior al dels homes. · L'Ajuntament de Castellar del Vallès ofereix des del DPEiO, serveis per a les persones que busquen feina o formació laboral. Els serveis oferts són: Borsa de treball, Formació ocupacional i Servei d'assessorament per a Persones emprenedores. · El personal dels serveis d'orientació laboral tenen en compte el biaix de gènere en aquest àmbit, i per això es realitza un treball de sensibilització amb les empreses per intentar trencar prejudicis. · En la franja d'edat inferior als 30 anys tot i que les dones representen una proporció major d'atur que els homes, els percentatges per sexe són més equilibrats que en altres franges d'edat. 	<ul style="list-style-type: none"> · Es dona una relació inversa entre nivell formatiu i les ofertes de treball, ja que les dones són les més formades però les menys demanades per a treballar. · El nivell formatiu de les dones va augmentant, i les seves necessitats venen més motivades per la dificultat de conciliar la seva feina amb les responsabilitats reproductives. · L'atur és major entre les dones que entre els homes excepte en la franja d'edat de menys de 19 anys i majors de 60. La diferència més gran es troba en les persones de 40 a 44 anys, a on les dones aturades representen el 73,1% enfront el 26,9% d'homes. · Hi ha una presència important de dones majors de 45 anys amb poca experiència laboral i un nivell formatiu mig- baix. Es tracta d'un col·lectiu amb el qual és difícil aconseguir la inserció per les reticències que hi ha al mercat laboral de contractar a persones més grans de 40 anys. · Les dades de contractació registrada segregades per sexe, mostren proporcions entre el 69,32% i 77,07% de contractes a homes (en el període 2000-05). · Pel que fa al tipus d'ofertes rebudes a la Borsa de treball de gestió municipal, existeix

		<p>una segregació per raó de sexe que genera la inserció laboral de les dones en el sector serveis (amb un gran pes dels serveis geriàtrics) i els homes en la construcció i la indústria (específicament en el metall), tot i que les feines manipulatives en les empreses no estan tan segregades, en general hi ha més ofertes per a homes.</p> <ul style="list-style-type: none">· La proporció de persones actives al municipi té un important biaix de gènere (l'any 2001 l'any 2001 el 42,16% eren dones front el 57,84% d'homes). De la població considerada com a 'no activa', podem dir que el 58,26% són dones i el 41,74% homes. Les dones representen el col·lectiu amb menys persones ocupades i més persones no actives (i per tant, amb menys persones 'actives' i més aturades).· Del total de la població de Castellar del Vallès, un 47,8% és ocupada. Hi ha més homes ocupats que dones: el 40,15% de les persones ocupades són dones, vers el 59,85%, que són homes.· La taxa d'atur de les dones (14,35%) l'any 2005, té un valor superior al doble de la taxa masculina (6,20%) En tots els anys el nombre de dones aturades és superior al d'homes. Les diferències oscil·len entre 136 (l'any 2003) i 207 (l'any 1999) casos.
--	--	--

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
• Treball reproductiu i mercat de treball		
<p>Dins la població considerada com a 'inactiva' les feines de la llar és una activitat desenvolupada pràcticament en la seva totalitat per dones. Aquesta població no es té en compte a l'hora de comptabilitzar l'atur femení (si es fes augmentaria el nombre de dones aturades).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Des del DPEiO s'han realitzat dos programes EQUAL en els darrers anys, i enguany hi ha un programa ILO-SER en marxa. Tots aquests programes tenen en compte a la dona com a col·lectiu desfavorit dins el mercat de treball. 	<ul style="list-style-type: none"> • La major part de les dones aturades del municipi han tingut una ocupació anterior, i la seva situació ve definida per la realització de les tasques reproductives. Les dones que volen reincorporar-se al mercat laboral després de la maternitat i/o criança tenen dificultats per a la reinserció, a més, les responsabilitats reproductives defineixen les seves possibilitats de treballar remuneradament. • La manca de corresponsabilitat en les feines de la llar, és tan elevada que la participació masculina en aquesta activitat resulta gairebé nul·la (1,03%) El treball familiar domèstic és una activitat desenvolupada per les dones molt allunyada de l'equitat. • Fins als 29 anys aproximadament, l'augment de l'ocupació en els dos sexes es dona en paral·lel, però a partir d'aquest moment, el col·lectiu femení pateix una davallada més accentuada que el col·lectiu masculí. Aquesta diferència es pot explicar des de la perspectiva de gènere per la discontinuïtat de la dona en el món laboral relacionada amb la maternitat, la cura d'altres persones i per les tasques reproductives atribuïdes cultural i socialment a les dones.

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
▪ Segregació ocupacional		
<p>La segregació ocupacional, tant vertical com horitzontal, és una realitat a Castellar del Vallès. Les ofertes de treball que es generen tenen un caràcter de gènere molt marcat i són professions que tradicionalment han estat ocupades per homes i encara hi ha resistències per a la incorporació de dones. Les professions a les quals accedeixen les dones són aquelles relacionades amb els serveis de cura de les persones i la neteja, vinculades als rols de gènere.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • El Comerç i Reparació amb uns percentatges de gairebé el 50% de dones i homes ocupats, és la segona font de llocs de treball al municipi amb un 15,44% dels llocs de treball, i representa una de les branques que ofereix major igualtat d'oportunitats laborals a dones i homes. • Els serveis i cura de les persones generen gairebé un 100% d'inserció laboral entre les persones que s'han format als serveis municipals de formació ocupacional. • Les famílies professionals que presenten proporcions més equilibrades d'homes i dones són: Tècnics/es i professionals científics/ques i intel·lectuals, Tècnics/es i professionals de suport i Treballadors/res no qualificats/des. 	<ul style="list-style-type: none"> • Els serveis municipals d'ocupació, formació ocupacional, emprenedors, etc. no treballen amb dades segregades per sexe en el seu treball diari, tot i que les jornades de Pluràlia van suposar el tractament i difusió de dades segregades per sexe des de cada servei. • Es pot observar la segregació horitzontal al municipi, en tant que hi ha un clar predomini de l'ocupació masculina en els sectors de la indústria, la construcció i l'agricultura, i per la importància de l'ocupació femenina en el sector serveis. • Les branques d'activitat més feminitzades el servei domèstic (amb un 92,2% de dones), seguit de Sanitat i Serveis Socials (amb un 72,69% de dones) i, Educació (amb un 68,38% de dones). Els àmbits més feminitzats són aquells més relacionats directament amb el rol atorgat a les dones de cura de la llar i de les persones. • Les branques d'activitat més masculinitzades són: Indústries extractives (90% d'homes), Construcció (89,52% d'homes), Agricultura i ramaderia (85,24% d'homes), Transport i Comunicacions (72,38% d'homes), Electricitat, gas i aigua (71,15% d'homes), Indústries Manufactureres (70,26% d'homes) i Pesca (amb un 66,6% d'homes). • La segregació vertical és una realitat a Castellar del Vallès, ja que entre aquelles

		<p>persones que ocupen càrrecs directius tan sols es troba un 28,4% de dones.</p> <ul style="list-style-type: none">• La segregació també es dona en la formació ocupacional, donant-se masculinització o feminització en funció de l'especialitat. També es dona en el projecte de transició escola-treball, que està masculinitzat, i en els TRIA, on hi ha una majoria de nois.• La formació ocupacional al DPEiO pateix una forta feminització, ja que del total de cursos realitzats en els últims deu anys, dos tercers parts de les persones usuàries han estat dones.
--	--	--

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
▪ Dones migrades i mercat de treball		
<p>Sabem que el col·lectiu de persones nouvingut és un col·lectiu amb dificultats a l'hora d'accedir al món laboral, bé per la situació d'irregularitat en la que es troben o per altres motius. Sovint necessiten un acompanyament individualitzat degut a la dificultat de l'idioma o al desconeixement de la manera de funcionar de la societat d'acollida. En els serveis de promoció econòmica reben més demandes d'homes que de dones, però les dones nouvingudes són un col·lectiu de difícil inserció ja que, per exemple, el problema de l'idioma és encara més accentuat, donat que molts cops es troben aïllades en les tasques domèstiques i això dificulta l'aprenentatge</p>	<p>• Des del Club de feina es va realitzar una tasca de conscienciació a les empreses durant el procés de legalització de les persones extracomunitàries. Tot i que no hi ha dades segregades per sexe d'aquest procés</p>	<p>• Les dones immigrades en general es dediquen a la cura de persones dependents i als serveis domèstics (i també en altres ocupacions del sector serveis), sectors molt difícils de regular perquè acostumen a representar treball submergit que presenta moltes dificultats i resistències per a la regulació.</p>

5.2. Usos del temps

5.2.1. CONTEXTUALITZACIÓ

Quan parlem, en el marc d'aquest capítol, d'usos del temps, volem donar rellevància als lligams en l'organització de la vida del treball productiu, el treball reproductiu, el temps relacional, personal i d'oci. Uns temps condicionen inevitablement els altres i ens preguntem què passaria si la vida i l'economia girassin al voltant dels temps personal i reproductiu i no a la inversa.

La majoria de vegades, el temps de lleure, d'oci i de participació està dissenyat i estructurat en funció del treball productiu de la societat i el temps masculí, i gairebé mai es tenen en compte els horaris del treball reproductiu, que estan menys definits.

Dins d'aquest epígraf incloem temes tant importants com la cultura, els espais de dones, la xarxa associativa, el voluntariat, els esports, els mitjans de comunicació, etc. No es pot menysprear la seva importància, ni el paper que desenvolupen d'enriquiment en la vida de les persones. Els situem aquí amb la voluntat de copsar una visió transversal de la vida, del temps i dels seus usos, i per veure la realitat des de la construcció del temps social que creem i patim els éssers humans.

5.2.2. TENDÈNCIES DE GÈNERE. PUNTS FORTS I PUNTS A MILLORAR

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
<ul style="list-style-type: none"> • Cultura i Igualtat d'Oportunitats 		
<p>La cultura ha de tenir un paper fonamental en el canvi de mentalitat que possibiliti la construcció d'una nova cultura d'igualtat, no condicionada pels estereotips de gènere. Per això, és important visibilitzar el patrimoni cultural de les aportacions que han fet les dones al llarg de la història i establir els mecanismes que possibilitin la participació activa de les dones en els fets i la creació cultural.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Al voltant de les Diades Internacionals com 8 de març i el 25 de novembre s'organitzen moltes activitats. • La Regidoria de Cultura compta amb una programació estable i esporàdica a través dels diversos equipaments culturals del municipi: auditori, biblioteca, ludoteca, etc. • Des de la Regidoria de Cultura es programen activitats culturals produïdes i protagonitzades per dones, donant suport a la creació femenina en els circuits normalitzats. 	<ul style="list-style-type: none"> • Les dades de participació en les activitats culturals i en les biblioteques no es troben disgregades per sexe. • Actualment no es disposa d'un servei de guarderia en paral·lel a les activitats municipals

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
▪ Participació ciutadana de les dones		
<p>La participació ciutadana és un element clau de qualsevol societat democràtica i és necessari tenir en compte la participació en l'associacionisme de tots els col·lectius de població, incloent aquells que es situen al marge de l'activitat pública, per potenciar una participació ciutadana en condicions d'igualtat.</p> <p>Però la conciliació de la vida laboral, familiar i personal és difícil per al col·lectiu, femení sobretot quan les tasques familiars domèstiques, com és habitual, no són compartides. En aquest sentit, la participació de les dones en altres activitats públiques pot ser reduïda especialment en tasques que requereixen no només temps sinó organització per assistir a reunions, realització d'actes...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Les dones tenen una participació més alta en determinades associacions. En concret, la seva presència és majoritària en entitats l'activitat de la qual està relacionada amb el treball reproductiu: criança, cura de persones dependents... 	<ul style="list-style-type: none"> • Trobem una presència molt baixa de dones en determinades entitats: esportives, culturals, Veïnals, etc. En aquest darrer cas, val a dir que no hi ha cap de les 13 Associacions Veïnals presidida per una dona al municipi, tot i que aquest fet no implica que les dones participin menys en aquestes associacions, ans el contrari. El que succeeix és que elles acostumen a participar molt activament en la vida de les associacions veïnals però que després no figuren en els càrrecs de més responsabilitat. • Les dones no acostumen a tenir la responsabilitat de les associacions, potser per manca de temps per dedicar-s'hi o per la socialització rebuda que les ha acostumat a estar en un segon terme.

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
▪ El Gènere en la pràctica esportiva		
<p>L'activitat esportiva i la pràctica de l'activitat física és encara un espai que presenta notables diferències de participació entre els sexes, malgrat que en els darrers anys s'ha incrementat la incorporació de les nenes i noies a diversos esports reglamentats. Per tant, la igualtat en participació encara és un objectiu per aconseguir. A Castellar del Vallès es perceben diferències en la pràctica de diversos esports.</p> <p>D'altra banda, les activitats de lleure i d'oci són absolutament necessàries pel desenvolupament de les persones i la possibilitat de disposar de temps lliure per a un/a mateix/a és, per moltes dones, una tasca difícil i que moltes vegades es sacrifica en benefici de les tasques familiars-domèstiques, de cura de les persones...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Existeixen equips femenins en alguns esports. 	<ul style="list-style-type: none"> • Les dones, en general, practiquen menys esport reglamentat que els homes. • La participació de dones en entitats esportives locals és inferior que la dels homes, fet que també es reflexa en l'ocupació femenina de càrrecs de responsabilitat en les mateixes. • Moltes dones adultes tenen poques possibilitats d'oci i de lleure, donat que han de compaginar aquestes activitats amb les responsabilitats familiars i/o laborals. No s'estableixen mesures que permetin conciliar la vida familiar i personal de les dones, per a que puguin gaudir de l'oci i el lleure en igualtat de condicions. • L'oferta d'oci i lleure pel jovent al municipi és insuficient

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
<ul style="list-style-type: none"> • Els mitjans de comunicació municipals i la igualtat d'oportunitats 		
<p>Els mitjans de comunicació municipals arriben a molta gent i contribueixen a la transmissió d'idees i valors de manera molt important.</p> <p>Un dels aspectes prioritaris per assolir un canvi social que garanteixi les mateixes oportunitats a dones i a homes, la redistribució de tasques, l'eliminació de la violència vers les dones, el reconeixement i visibilització de les aportacions de les dones, etc... i que tingui en compte els seus interessos i necessitats diferencials és la sensibilització i informació de la ciutadania. Per això és bàsic que a través dels mitjans de comunicació es vetlli per no reproduir estereotips sexistes (tenint cura del llenguatge, les imatges, els missatges), rebutjar qualsevol mena de discriminació, i difondre missatges dirigits a fomentar la igualtat d'oportunitats entre dones i homes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> · El personal dels mitjans de comunicació municipal ha realitzat un curs sobre l'ús no sexista del llenguatge. 	<ul style="list-style-type: none"> · La direcció de tots els mitjans de comunicació municipals és ocupada per homes. · Caldria realitzar per a tots els departaments de l'Ajuntament un llibre d'estil dels que existeixen en altres municipis de Catalunya

6. SALUT

6.1. CONTEXTUALITZACIÓ

És força important tenir present que el concepte de salut no és quelcom estàtic i atemporal sinó dinàmic, es redefineix en cada moment històric. En un intent de superar la perspectiva purament biologicista, l'enfocament que ha servit de marc de referència en l'anàlisi de la salut de la població de Castellar del Vallès és el que contempla la salut com una entitat integral on la salut física i mental estan estretament vinculades, i a més, condicionades per la realitat social, política, laboral i cultural.

En aquest sentit, ens fem ressò de les directrius establertes per la V Conferència Mundial sobre les Dones celebrada a Pequín (1995), on es va atorgar gran importància al **concepte de salut definit no sols com absència de malaltia i dolença sinó com benestar físic, emocional i social.**

Al llarg de la seva història, la ciència i la pràctica mèdica ortodoxes, no han tractat de forma diferencial els problemes de salut de les dones i els homes. A partir d'un model pretesament neutre, s'ha homogeneïtzat el conjunt de la població, sense tenir en compte la morbiditat diferencial de les dones i els homes. Donat que s'ha tractat d'un model estrictament biologicista, la salut diferencial de les dones ha estat tant sols associada a l'aparell reproductor.

Si entenem el concepte de salut des d'una perspectiva integral, el context social, polític i cultural esdevé un dels elements més importants a tenir en compte. Un context que és el que moltes vegades dificulta que les dones puguin gaudir d'una bona salut física i emocional.

Els grups i classes socials més desfavorides tenen el risc de patir un pitjor estat de salut. En aquest cas, les dones com a col·lectiu més afectat per l'atur, el treball precari i les baixes pensions (a banda de la situació de desigualtat social que pateixen) es perfilen com un col·lectiu vulnerable. Aquesta situació és encara més greu si tenim en compte la doble jornada i la doble presència a les que es veuen abocades moltes dones.

En raó d'això, és necessari establir una coordinació entre diversos àmbits com l'educatiu, sanitari i serveis socials, per així perfilar línies d'actuació encaminades a la prevenció que es complementin amb les actuacions sanitàries en l'àmbit municipal. En aquest sentit, la informació i divulgació de les problemàtiques de salut més recurrents que afecten a homes i dones de forma diferencial i per grups d'edat, pot ser una bona estratègia per treballar la dimensió preventiva.

En aquesta línia, l'educació sexual i afectiva és un dels àmbits que requereix ser abordat des d'una àmplia perspectiva, ja que la sexualitat és un espai vital on conflueixen els nivells biològic, psíquic i social. De la mateixa manera, la salut reproductiva (embaràs, part i post part) és un procés que té una dimensió social en la qual s'ha de treballar i aprofundir.

Però també existeixen altres problemàtiques de salut de marcat caràcter psicosocial com les drogodependències, els trastorns alimentaris (l'anorèxia, la bulímia, etc.), els accidents de trànsit i la violència familiar que cal situar en un context sociocultural actual ja que afecten de forma diferenciada a dones i homes.

L'anàlisi de l'àmbit de la salut de la població té com a finalitat recollir la informació més rellevant i útil per la implementació de les polítiques sanitàries ja que, des dels serveis municipals es poden configurar accions preventives i informatives que es complementin amb els serveis sanitaris municipals.

L'obtenció de dades de l'àmbit sanitari és molt complicada, en gran part degut a la manca d'estudis existents a nivell municipal, per la manca de dades segregades per sexe, però en part també per una certa opacitat informativa de les institucions sanitàries i el seu llenguatge tant específic, que fa que sigui un àrea tancada.

El nostre objectiu és fer una anàlisi que ens permeti detectar les tendències de gènere, és a dir, les malalties o trastorns que afecten de forma diferenciada a dones i homes, per després suggerir accions pal·liatives i preventives. La manca de dades sobre l'estat de salut de la població a nivell local fa que ens haguem de remetre al **Pla de Salut de la Regió Sanitària Centre**, del qual en forma part **Castellar del Vallès**. Aquesta Regió Sanitària comprèn les comarques centrals del territori català: Bages, Berguedà, Cerdanya, Osona, Solsonès, **Vallès Occidental** i Vallès Oriental..

6.2. TENDÈNCIES DE GÈNERE. PUNTS FORTS I PUNTS A MILLORAR

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Les dones i la salut 		
<p>Tradicionalment, la salut de dones i homes no s'ha estudiat de forma diferenciada, a excepció de la salut reproductiva, ni s'han tingut en compte els impactes diferencials que poden tenir els tractaments, els medicaments, l'atenció sanitària o altres qüestions en unes i en altres. En moltes ocasions, tampoc s'han tingut en compte els aspectes psicològics i socials a l'hora de donar resposta als problemes de salut de les dones.</p> <p>L'autonomia personal és el gran repte a assolir per aconseguir una millor salut en les dones. La història de la dona ha estat una llarga cadena de dependències econòmiques, socials, afectives, biològiques i originades per concepció social que es té de la reproducció. La manca d'espais propis i, en moltes ocasions, la poca autoestima, han fet possible que la dona es deixi manipular massa sovint. Aconseguir un coneixement cada cop millor de les seves dependències i dels recursos per sortir-se'n és el gran repte que tenen les dones per poder ser protagonistes de la seva salut.</p> <p>A més, les dones solen tenir una actitud i una percepció de la salut pròpia i de les persones del voltant diferent que la dels homes, i tradicionalment han ocupat el rol de curadores a la comunitat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Les dones són les principals usuàries dels serveis sanitaris, més que els homes, i segueixen en major mesura els controls sanitaris pertinents. Aquesta realitat facilita la prevenció, detecció i tractament de malalties. • Les dones tenen una actitud més activa i responsable envers la pròpia salut i la de les persones del seu entorn proper. • Les dones consulten més malalties somatitzades. • Des del Programa Municipal Sociosanitari (PMS) es realitzen accions relacionades amb la salut de les persones que, o bé incorporen la perspectiva de gènere, o bé ofereixen moltes possibilitats per a incorporar-la • Dins les jornades de Pluràlia dedicades a la igualtat d'oportunitats, es va presentar una taula de salut i dona. 	<ul style="list-style-type: none"> • Manquen indicadors de la salut de la població a nivell local i segregats per sexe. • Són les dones qui acompanya majoritàriament les persones malaltes o dependents als serveis mèdics. • Les dones emmalalteixen més que els homes en tots els grups d'edat. • Les persones provinents dels països de l'est no utilitzen molt els serveis sanitaris, i si ho fan normalment vénen acompanyades d'alguna persona local que les ajuda en totes les gestions. • L'ABS Castellar atén a un 85% de la població, i el CAP de Castellar un 87,85%, tot i que no sen segreguen per sexe les dades de les persones ateses

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
<ul style="list-style-type: none"> • L'envelliment de la població 		
<p>Com a conseqüència de l'envelliment de la població, els problemes de salut crònics i degeneratius van en augment, el que representa una càrrega important per als pacients, les seves famílies i societats. Val a dir, que la dona és qui exerceix principalment el rol de curadora de les persones de 65 anys o més, de les persones amb discapacitat o dels menors de 15 anys.</p> <p>Més dones que homes tenen una vida més llarga però no sempre lliure de discapacitats. Hi ha més dones grans que homes, però també més dones grans que necessiten suport.</p> <p>El col·lectiu femení, donades les circumstàncies demogràfiques i socioeconòmiques pròpies (més atur femení, entrades i sortides del mercat de treball i menys possibilitats de promoció sociolaboral...) té més risc d'arribar a la vellesa en situació de precarietat (pensions baixes) o de pobresa, cosa que repercuteix deteriorant la seva qualitat de vida. En l'àmbit de la salut, l'envelliment de la població significa atendre trastorns que afecten a la gent gran com l'Alzheimer o altres discapacitats que generen necessitats relacionades amb els/les malalts/es i càrregues de treball a la seva família.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A Serveis Socials hi ha servei d'atenció domiciliària que atén sobretot la gent gran, però cada vegada es tenen més en compte les persones que realitzen la tasca de curadores. • Des de Via Solidària (Càritas), s'han realitzat unes jornades informatives per a famílies i persones immigrades que tinguin cura de persones dependents. • Des del Casal Catalunya es realitzen cursos per a fomentar la salut en el col·lectiu de gent gran. • Entre les dones de més de 65 anys gairebé no hi ha fumadores. • L'ajuntament ha editat la Guia de la Gent Gran, amb informació dels serveis adreçats a aquest col·lectiu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Les dades respecte les persones usuàries del SAD no se segreguen per sexe. • Les dones són les que fan les tasques de curadores de les persones grans, malaltes i/o dependents. Aquesta manca de corresponsabilitat entre homes i dones suposa una càrrega de treball per a les dones que té conseqüències importants sobre la seva salut. • A l'atenció primària cada cop hi ha més consultes de persones curadores, dones que, en la seva majoria, que necessiten suport psicològic. • Les dones grans continuen realitzant les tasques domèstiques mentre poden, mentre que per als homes, aquestes es converteixen en elements que impedeixen la seva autonomia. • La majoria d'usuàries dels cursos relacionats amb la salut de la gent gran són dones.

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
▪ La salut mental de les dones i els homes		
<p>En l'àmbit sanitari es detecta un augment dels trastorns mentals en el conjunt de la població. Tot i que la mortalitat per causes relacionades amb trastorns mentals és molt més alta entre els homes que en les dones, la morbiditat atesa per problemes de salut mental és més alta en les dones i en els centres de salut mental de persones adultes les dones són les principals usuàries.</p> <p>D'acord amb l'ESCA 2002, la prevalença de trastorns mentals era del 17,9% en la població de 15 anys i més (20% en les dones i 15,6% en els homes). Per grups d'edat i sexe, la probabilitat de patir trastorns mentals és més elevada en les dones de tots grups d'edat. Un dels trastorns més prevalents en les nenes i les adolescents són el trastorns alimentaris. En canvi, en les dones adultes, els trastorns més prevalents són: els trastorns neuròtics, les reaccions d'adaptació, les psicosis afectives, els trastorns de personalitat, altres trastorns depressius i els estats paranoides.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Castellar compta amb diverses associacions de suport a col·lectius afectats per malalties mentals que també donen suport a les persones curadores. • Existència del Projecte d'atenció Psicosocial Arc de Sant Martí, destinat a la rehabilitació i reinserció psicosocial de les persones que pateixen problemes de salut mental • El Pla Municipal d'Atenció a les Persones amb Disminució ofereix dades segregades per sexe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Les dones tenen més tendència a patir trastorns de tipus psicològic, com ara la depressió o l'ansietat per motius psicosocials. • Els tractaments dispensats són la majoria de les vegades farmacològics sense tenir en compte la salut d'una manera integral. • La manca de teixit social i veïnal (sobretot entre la població catalana i espanyola de recent arribada al municipi) incideix directament en la salut mental de les dones del municipi. • El 90% de les usuàries del Projecte d'Atenció Psicosocial Arc de Sant Martí són dones entre 24 i 74 anys.

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
▪ Els problemes de salut de les dones joves		
<p>L'adolescència és una etapa evolutiva de pas de la infància a l'edat adulta que comporta transformacions en el funcionament mental, relacional i social. Hi apareixen canvis en el cos i en la imatge corporal, que obliguen a les i els adolescents a destriar aquelles emocions i afectes que tindran com a finalitat la satisfacció sexual.</p> <p>Un dels trastorns més prevalents en les nenes i les adolescents són els trastorns alimentaris. En concret, l'anorèxia nerviosa i altres trastorns alimentaris són els més importants.</p> <p>Un altre aspecte que afecta a les dones joves són les malalties de transmissió sexual així com el tabaquisme. L'any 2002, la prevalença de persones fumadores entre la població de 15 i més anys a Catalunya era del 32%, de les que el 26,6% eren dones i el 38% eren homes). Encara que l'hàbit de fumar és més freqüent en els homes, cal destacar l'augment espectacular entre les dones de 15 a 24 anys, que fins i tot fumen més que els nois de la mateixa edat.</p> <p>Tanmateix, pràcticament no disposem de dades de la incidència que tenen al municipi ni a la comarca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Des del Programa Municipal Sociosanitari es desenvolupen diverses actuacions de promoció de la salut del jovent com diferents cursos i/o xerrades informatives als centres educatius 	<ul style="list-style-type: none"> • Els nivells de consum d'alcohol en el nostre país entre els nois i les noies són alts i cada cop a edats més joves. Això afecta més els homes que les dones, tot i que en aquestes s'ha produït un fort augment. No existeixen dades locals sobre aquest fenomen. • A la RSC l'evolució de l'hàbit tabàquic mostra una tendència ascendent pel que fa al jovent i les dones. En el grup de 15 a 24 anys la prevalença de fumadores és més alta que la de fumadors. • No disposem de dades locals relatives al consum d'altres substàncies per part del jovent segregades per sexe. • Sabem que l'anorèxia i la bulímia són trastorns del comportament alimentari i que la seva incidència ha augmentat durant les últimes dècades en els països industrialitzats, afectant majoritàriament a dones joves. Però falten dades sobre la seva incidència entre la població jove de Castellar i de la comarca.

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
<p align="center">▪ La salut reproductiva de les dones i el paper masculí en la reproducció social</p>		
<p>La reproducció biològica no és només l'embaràs i el part, sinó que hi ha d'altres tasques indispensables que la fan possible. En el postpart, per exemple, es donen diversos factors com la recuperació de la mare, la lactància, el desconeixement de l'experiència de la cura del nadó per part de les mares primerenques... Davant aquesta realitat s'han desenvolupat en els darrers anys dispositius per donar suport a les tasques de maternitat com els cursos de prepart, postpart, d'alletament matern, etc. amb la finalitat de proporcionar coneixement, informació i acompanyament a les dones. Però malgrat l'èxit d'aquestes iniciatives, els homes segueixen molt allunyats de determinades tasques com la lactància o la cura dels nadons.</p> <p>Les diferències entre cultures comporten formes diverses d'entendre la vida, i la manera d'afrontar la maternitat n'és un exemple. En el nostre entorn, es considera que s'ha d'evitar l'embaràs en edats molt joves pel que suposa en quant a la immaduresa física, intel·lectual i emocional de l'adolescent. Les dades recollides a Catalunya fins a l'any 2003 mostren increments dels percentatges d'embarassos en adolescents i d'interrupcions voluntàries de l'embaràs. La taxa d'embarassos en les adolescents, d'entre 14 i 17 anys, a Catalunya, s'ha doblat en els darrers 10 anys, ja que ha passat d'un 4,2 per mil, l'any 1993, a un 9,8 per mil, el 2003</p>	<ul style="list-style-type: none"> • L'existència d'un servei (PASSIR) de salut sexual i reproductiva al mateix municipi especialment dedicat a dones en edat reproductiva, tot i que també s'atén a la resta de dones del municipi. • El col·lectiu de persones provinents d'Amèrica llatina mostren una concepció de la parella, la família i la salut sexual i reproductiva molt diferents que les concepcions més generalitzades en la nostra societat. En general no utilitzen mètodes anticonceptius, però tampoc es preocupen quedar-se embarassades. A mida que el col·lectiu es va integrant en la nostra societat es va començant la planificació familiar. 	<ul style="list-style-type: none"> • S'observa una manca de corresponsabilitat dels homes sobre la salut sexual i reproductiva de la parella. • La sobrecàrrega de feina degut a la doble jornada laboral (remunerada i reproductiva) de les dones, la manca de suport i de reconeixement, el pes de les responsabilitats familiars, etc. provoquen problemes de salut en les dones que no són del tot reconeguts en l'àmbit sanitari o, si ho són, moltes vegades es relacionen amb altres causes. • Les dones tenen problemes laborals de salut vinculats amb el seu procés reproductiu. La política i l'horari de moltes empreses són difícilment compatibles amb el treball reproductiu.

TENDÈNCIES DE GÈNERE	PUNTS FORTS	PUNTS A MILLORAR
▪ Gènere i drogodependències		
<p>Respecte les drogodependències, a la Regió Sanitària Central les principals addiccions que motiven l'inici de tractament: l'any 2001, eren l'alcohol amb 1182 casos, i l'heroïna amb 442 casos. Tanmateix, ja hem vist que les estadístiques disponibles sobre mortalitat o inicis de tractament cal interpretar-les amb una certa prudència.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • El curs 2002-03 es va realitzar un estudi sobre drogues amb l'alumnat de 2n d'ESO. • Des del Programa Municipal Sociosanitari realitzen tallers de prevenció de drogodependències i xerrades informatives als centres educatius. 	<ul style="list-style-type: none"> • El Programa Municipal de Prevenció de Drogodependències (PMPD) no inclou la perspectiva de gènere ni fa un treball diferenciat entre nois i noies, tampoc hi ha dades segregades per sexe sobre hàbits de consum en el municipi. • No disposem de dades sobre la incidència del consum de drogues entre la població del municipi o de la comarca, només tenim informació a nivell de Regió Sanitària.

FONTS D'INFORMACIÓ

Ajuntament de Castellar del Vallès

- Actes del Consell de la Gent Gran 2004.
- Activitats Casal Catalunya curs 2004 – 2005
- Activitats del Casal de Gent Gran 2005 - 2006-04-19
- Agenda Esportiva 2005.
- Calendari Escolar 2005 – 2006.
- Dades laborals sobre permisos per maternitat i altres mesures de conciliació de la vida laboral i familiar a l'ajuntament
- Declaració ambiental
- Estudi de gènere al centre docent IES Castellar, Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació.
- Estudi de Mobilitat del nucli antic, Ajuntament de Castellar del Vallès, Fundació ONCE, Consorci de Recursos per a la Integració de la Diversitat (CRID), RACC.
- Estudi per una projecció de serveis d'ajuda a domicili a Castellar del Vallès 2004.
- Estudi Sociològic sobre els i les adolescents de Castellar del Vallès, març 2005, resum executiu.
- Fitxa d'avaluació dels Serveis Socials d'atenció Primària 2002 – 2003
- Fitxes Municipals de les entitats esportives del municipi.
- Fulletons varis de serveis, equipaments, programes, projectes, etc.
- Guia didàctica de Castellar del Vallès
- Guia Municipal d'entitats
- Informe sobre el Servei d'Assessorament a emprenedors, 2005.
- Llista de les candidatures dels diferents partits polítics per a les eleccions locals 2003
- Llistat d'activitats realitzades entorn el dia 8 de Març de 2005.
- Llistat de cursos realitzats per DPEiO des de 1995 fins 2005.

- Llistats de l'assistència al curs sobre Violència de Gènere, Abril 2005.
- Llistats del personal de l'ajuntament per àrees i sexe
- Materials de les presentacions realitzades en les jornades de Pluràlia 2005.
- Memòria 2004 – 2005.
- Memòria de Cultura i Lleure, Setembre 2004 – Agost 2005.
- Memòria del Programa Municipal Sociosanitari, Castellar del Vallès 2004.
- Memòria Pla Municipal Sociosanitari 2004
- Memòries DPEiO 2005
- Memòries Pedagògiques curs 2004/2005, EMM Torre Balada.
- Organigrama de l'ajuntament
- Padró Municipal (2005) Dades estadístiques de població.
- Pla acció 2004-2007
- Pla Concertat de Prestacions Bàsiques de Serveis Socials de les corporacions locals.
- Pla d'accessibilitat, maig 2003
- Pla d'Acció Municipal 2004 – 2007.
- Pla estratègic de Castellar del Vallès
- Pla General d'Ordenació Urbana, Castellar del Vallès
- Pla Local de Joventut, Castellar del Vallès, Març 2005.
- Pla municipal d'atenció a les persones amb disminució, Castellar del Vallès, desembre 2004.
- Prevalença de la problemàtica en Salut Mental de la població de 12 a 16 anys a Castellar del Vallès, maig 2005
- Programa de la Formació especialitzada sobre violència de gènere a la parella realitzat per Tamaia l'Abril de 2005.
- Programa Gent Gran, Juliol 2000.
- Programa Municipal de Prevenció de Drogodependències de Castellar del Vallès, proposta d'intervenció període 2003-2006.
- Programacions de les activitats del Casal d'Estiu 2005.
- Projecció de la població escolar de Castellar del Vallès. Horitzó 2013. Agost de 2003.

- Projecte Casal de Joves.
- Projecte d'atenció Psicosocial Arc de Sant Martí, memòria 2004.
- Projecte del Pla de Migració de Castellar del Vallès, Desembre de 2004.
- Projecte Ludoteca 2005 – 2006.
- Projecte TRIA, fitxa resum del projecte l'any 2005.
- Projecte TRIA, Intervenció Socioeducativa per a nens i nenes de 8 a 16 anys, juliol 2005.
- Proposta d'Intervenció Socioeducativa per als Infants i Joves de Castellar del Vallès i Llurs Famílies
- Proposta d'intervenció socioeducativa amb joves de 8 a 16 anys amb situació de dificultat social: projecte TRIA, Projecte de Suport Socioeducatiu, projecte de Transició Escola Treball.
- Protocol d'intervenció en les situacions de violència de gènere, juliol 2005.
- Radiografia Sociosanitària i Prospecció de Necessitats d'Atenció de la Gent Gran a Castellar del Vallès, Març de 2000.
- Recull anual de dades de Serveis socials a efectes estadístics i de planificació 2002.
- Registre de Consultes del Punt d'Informació Juvenil 2004.
- Relació de l'evolució dels serveis i projectes existents de la Regidoria de Benestar Social de l'Ajuntament adreçats a la Població Major de 65 anys del municipi de Castellar del Vallès, a partir de 1996 fins a l'actualitat.
- Resum visites professionals EBASP 2003.
- Seguiment d'activitats dels serveis bàsics d'atenció social primària 2002.
- Textos i notícies publicades a la pàgina Web de l'Ajuntament.
- Web de l'Ajuntament de Castellar del Vallès: www.castellarvalles.org
- XV Caminada Popular, Castellar del Vallès, Maig de 2002.

Altres fonts d'informació escrita

- Álvarez Degregori, Cristina *"Sobre la mutilación femenina y otros demonios"*, Publicacions d'Antropologia, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 2001.
- "Apunts sobre La salut de les dones: de la invisibilitat a una atenció de qualitat", *Reflexions en femení*, núm. 4. Secció Tècnica del Pla d'Igualtat, Maig 2000
- Associació de Dones Periodistes de Catalunya (2004) Jornada de Debat: bones pràctiques igualitàries a la xarxa?
- Carrasco, C. (2000) Ponència presentada al pannel "L'Estructura del mercat laboral".
- Declaració 48/104 Assemblea General de Nacions Unides, 1995.
- Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya (2001) "Dona i Tabac. Informe sobre l'Hàbit Tabàquic Femení a Catalunya".
- "Diagnòstic sobre la situació de l'Exclusió Social a Espanya". Ministeri de Treball i Afers Socials. Anuari d'Estadístiques Laborals i d'Afers Socials 1999. Ministeri de Treball i Afers Socials. 2000.
- Díez E, Villalbí JR, Nebot M, Aubà J, Sanz F. (1998) "El Inicio del Consumo de Tabaco en Escolares: Estudio Transversal y Longitudinal de los Factores Predictivos". Med Clín.
- Fernández S, Nebot N, Jané M. (2002) "Evaluación de la Efectividad de los Programas Escolares de Prevención del Consumo de Tabaco, Alcohol y Cannabis: ¿Qué nos Dicen los Metaanálisis?". Revista Española de Salud Pública 2002; 76 (3): 175-187.
- Flaquer, LI. (2000) "Les Polítiques Familiars en una Perspectiva Comparada". Fundació La Caixa.
- Fòrum Global d'Educació (2003) "Las Tareas del Hogar Serán una Asignatura Escolar para Fomentar la Igualdad de los Sexos".
- Gala, Carolina. "Biaixos de gènere en la normativa laboral"
- Galvin, V. (2000) "Gladiadoras del Hogar" a: El País Semanal, 3 de Desembre del 2000.
- Generalitat de Catalunya (2002) "Guia per l'Abordatge de Maltractament de Gènere a l'Atenció Primària".
- Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar Social, Direcció General d'Acció Cívica. Dones avui, per a la igualtat d'oportunitats.

- [Generalitat de Catalunya, Web de la Generalitat de Catalunya \(www.gencat.es\)](http://www.gencat.es).
- Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Resum del cicle de conferències: Dona i Salut, 30 de maig de 2005.
- Generalitat Valenciana, Conselleria de Benestar Social (2002) "Abuso de Alcohol y Violencia Doméstica. Interacción, Problemas y Sugerencias para la Intervención".
- Institut Català de la Dona (2004) Les dones en els governs locals catalans.
- Instituto de la Mujer (1996). "Mujer y urbanismo: una recreación del espacio: claves para pensar en la ciudad y el urbanismo desde una perspectiva de género". Madrid: Federación Española de Municipios y provincias.
- Instituto de la Mujer e Instituto Nacional de Administraciones Públicas (2004). "La situación profesional de las mujeres en las Administraciones Públicas".
- [Instituto Nacional de Estadística \(INE\) Datos del Censo 2001 \(www.ine.es\)](http://www.ine.es).
- Jordi Guillot (dir.), Antoni Salvadó [et al.] 2003. "Immigració i poders locals: ciutats i persones. Barcelona: Institut de Ciències Polítiques i Socials".
- [Llei 10/2004, del 24 de Desembre del 2004, d'Urbanisme, Llei publicada al DOGC núm. 4291, de 30-12-2004, p. 26612.](#)
- Llei 6/2002, de 25 d'Abril, de Mesures Relatives a la Conciliació del Treball amb la Vida Familiar del Personal de les Administracions Públiques Catalanes.
- Mendoza R, Batista JM, Sánchez M, Carrasco AM. (1998) "El Consumo de Tabaco, Alcohol y Otras Drogas en los Adolescentes Escolarizados Españoles". Gac Sanit.
- Ministerio de Sanidad y Consumo (1996) "Encuesta Sobre Drogas a la Población Escolar en Plan Nacional sobre Drogas".
- Naciones Unidas (2000) Informe sobre Desenvolupament Humà.
- Moron, Maria "El torn de les alcaldesses. Gènere i poder polític local", desembre del 2000
- Oficina Tècnica del Pla d'Igualtat de la Diputació de Barcelona. Reflexions en Femení.
- Palabras para la Igualdad. Biblioteca Básica Vecinal
- Participació d'homes i dones (perspectives de futur)'. Institut Català de la Dona, Compartir és sumar, Jornades per a la Igualtat d'Oportunitats i responsabilitats a la vida familiar i professional. Barcelona, 27 i 28 d'Octubre del 2000/1999 PNB.
- [Red Feminista \(www.redfeminista.com\)](http://www.redfeminista.com).

- Reflexions en femení "Gènere i Educació", Diputació de Barcelona.
- Sampedro, J. (1996) "Valorar el Trabajo Doméstico Aumentaría el PIB Español en un 126%", a El País, 11/07/1996.
- Secretaria de la Dona de CGT, FE.CCOO, FETE- UGT, USTEC-STES (2003) 'Manifest per la coeducació, contra la LOCE'. Revista Perspectiva Escolar no. 281.
- Servei Català de la Salut (2001). La Salut de les Dones a Catalunya: Realitats i Percepcions.
- Servei Català de la Salut (2002). Pla de Salut de la Regió Sanitària Centre 2002 – 2005.
- Simón, Elena "Democracia Vital: mujeres y hombres hacia la plena ciudadanía", 1999 Anagrama.
- Solé, Eulàlia nº 7 de la revista "L'Espai", 2004. Article '*Drogues i consumidors*'.
- Suris JC., Parera N. (1999) Enquesta de Salut als Adolescents Escolaritzats de la Ciutat de Barcelona. Barcelona: Fundació Santiago Dexeus.
- Tobío, C. (1998) "Movilidad y Género en el Espacio Urbano". Article basat en l'Enquesta Formes de Vida, realitzada a Madrid 1989.
- [Web de l'Institut d'Estadística de Catalunya \(www.idescat.es\)](http://www.idescat.es).
- [Web de la Diputació de Barcelona \(www.diba.es\)](http://www.diba.es).
- [Web Hermes \(www.diba.es/hg2/menu_pre.asp\)](http://www.diba.es/hg2/menu_pre.asp).

ENTREVISTES REALITZADES

1. Alex Portolés, Cap Gabinet d'alcaldia i de Premsa.
2. AMPA CEIP Bonavista
3. AMPA CEIP Sant Esteve
4. Antònia Pérez, Directora de l'Escola d'Adults.
5. Associació Psico-Vallès
6. Carme Guirao, Tècnica d'Inserció Laboral.
7. Carme Hernández, Caporal de la Policia Local.
8. Club Atlètic Castellar.
9. Cristina Torras, Gerent de l'associació Suport Castellar – Associació de Familiars de Malalts Mentals.
10. Cristina Torres, Treballadora Social.
11. Elisabet Minguell, Tècnica d'Igualtat i de Gent Gran.
12. Escola La Immaculada
13. Eulàlia Costa, Cap de Cultura.
14. Eva Comellas, Tècnica de Recursos Humans i de Suport Jurídic.
15. Imma Brualla, Arquitecta de Territori.
16. Jaume Donat, Cap de Joventut i Esports.
17. Joan Elvira, Cap de la Unitat Sociosanitària.
18. Jordi Permanyer, Segon Tinent d'alcalde i Portaveu d'ERC.
19. Mª Teresa Riquelme, Presidenta del Club de Patinatge artístic Castellar del Vallès.
20. Mar Puig, Responsable Formació i Ocupació.
21. Marc Molins, Educador Social.
22. Margarida Gubern, Tècnica de l'Oficina de Sant Feliu.
23. Maria José Lomas, Treballadora Social.

24. Marina Muntada, Tècnica de l'Oficina XXI.
25. Montse Gatell, Alcaldessa i portaveu de CiU.
26. Núria Altimira, Cap d'Ensenyament.
27. Núria Vicente, Educadora Social.
28. Pep Llop, Tèctic de Participació Ciutadana.
29. Plàcida López, Treballadora Social ABS.
30. Representant PSC.
31. Ricard García, Cap d'unitat de Comerç i Indústria.
32. Rita Huybens, Presidenta de la Lliga dels Drets dels Pobles.
33. Salva Serra, Tèctic d'Esports
34. Sandra Roig, Portaveu PP.
35. Xavier García, Portaveu IC.